

ISSN 1452-9025
9771452902006

КОЛЕКТИВ

ЛИСТ РУДАРСКО - ТОПИОНИЧАРСКОГ БАСЕНА БОР www.rtb.rs
www.rtb.rs/kolektiv

Број 2188/2189 • Година LXII • Лист излази месечно • Четвртак, 30. април 2009. • Примерак 15 динара

КОЛЕКТИВ
ONLINE

Да ли ће РТБ Бор добити стратешког партнера после другог покушаја

А-ТЕКУ НОВИ РОК

На захтев једине компаније која је откупила тендерску документацију Агенција за приватизацију продужила рок за достављање обавезујуће понуде за стратешког партнера комбината бакра до 15. маја. – У преговорима смо са Владом Србије и о резултатима ћемо на крају – кажу Аустријанци. – Синдикати реаговали

РТБ. - Аустријска компанија „А-тек”, у власништву бизнисмена Мирка Ковача, која је једина откупила документацију да буде стратешки партнери државе у Рударско-топионичарском басену Бор, ни последњег дана рока (21. априла) није доставила обавезујућу понуду. На њен захтев Агенција за приватизацију одредила је 15. мај као нови рок за то, а незванично се сазнаје да је „А-тек” тражио и више времена него што је Агенција одобрила.

Министар економије и регионалног развоја Млађан Динкић је истакао да овога пута држава продаје мањински удео у комбинату бакра и да ће, уколико достави понуду, „А-тек” постепеним уплатама цене постати мањински власник. Он је нагласио да

у овом тендерском поступку Србија „нема никакав ризик”, за разлику од прошлогодишњег тендера, на коме је „А-тек” такође учествовао.

Последњи јавни позив за избор стратешког партнера за РТБ Бор објављен је 27. фебруара 2009. године. То је (након претходног, првог, такође неуспелог тендера, на коме је Басен понуђен као имовина) био други покушај државе да нађе стратешког партнера. Покушај прошле јесени, када је држава тражила 300 милиона долара улагања за 67 одсто капитала, завршен је неуспешно јер се нико, до 30. јануара ове године, није јавио.

Стратешки партнери би докапитализацијом најмање 116 милиона долара стекао 40 одсто учешћа, уз

могућност стицања до 67 одсто капитала у јединственом предузећу РТБ „Бор“. - **Ако „А-тек“ буде поднео обавезујућу понуду и ако закључимо уговор, он ће морати да конкретним уплатама мало-помало стиче удео у компанији да бисмо могли да га оценимо као квалификованог** - истакао је министар Динкић.

Према новој понуди, стратешки партнери може да спроведе докапитализацију у року од три године, а новац ће бити уложен у рударску делатност. Република Србија је спремна да подржи изградњу нове топионице, а средства за ту намену у износу од 130 милиона долара обезбедила би држава као кредит РТБ-а Бор под повољним условима (робни кредит испоручиоца опреме и технологије за

нову топионицу). Уговором о кредиту би била предвиђена и могућност евентуалне конверзије потраживања државе по основу овог кредита у капитал новог предузећа.

„А-тек“ је саопштио да не жели да коментарише појединости тенде-ра; „У преговорима смо са Владом Србије и о резултатима ћемо мочи да говоримо на крају.“

Продужетак рока „А-теку“ за достављање обавезујуће понуде за приватизацију Рударско-топионичарског басена Бор изазвао је реакције репрезентативних синдиката о чиму у овом броју доносимо посебан текст.

М. Милошевић

**Басенски
синдикати
о продужењу
рока
"А-тек"-у**

Страна 13 и 14

**Тромесечни
учинак
рудара борни
за 2000 тона
бакра**

Страна 2

**Дефинисан
дугорочан
развој
рударства и
металургије**

Страна 4 и 5

**Срећан
празник
рада**

Колегијум директора Басена о априлским производним учинцима

Штедња струје - горући задатак

Овог месеца у РТБ-у ће се уклонити милион тона раскривке. – Ради се термин-план како да фаза 2 у Мајданпеку буде завршена првог јуна. – Планирано да раде два млина са шипкама, а да се искључи онај са куглама

Благоје Спасовски

анизацији и са овом опремом, може боље – истакао је **Благоје Спасовски**, в. д. генералног директора РТБ-а, 24. априла, на седници колегијума директора Басена којој су, осим његових сарадника, присуствовали и директори РББ-а и ТИР-а.

Рудник бакра Мајданпек ће у априлу дати обећаних 575 тона бакра и 400.000 – 450.000 тона раскривке, што је оцењено као изузетно добар помак. Управо се ради термин-план како да фаза 2 у Мајданпеку првог јуна буде завршена. С обзиром на то да се и ситара приводи крају, очекује се да половином, а најкасније крајем маја, већ ради затворени циклус. Осим ефекта који би се огледали у мањој крупноћи и посебно у потрошњи нафте, како је казао чланик Басена, приближили би се крајњем циљу – повећању раскривке са истим транспортним и утоварним средствима.

И производња у Рудницима бакра Бор, по оцени директора **Јовице Радисављевића**, се захуктала. За 23 дана априла продуковано је 973 тоне „црвеног метала“. Кривељски коп је дао 426.000 тона руде, са прогнозираних 600.000 тона на крају месеца, као и 710 тона бакра у концентрату. Јама бележи салдо од 11.000 тона руде и 70 тона бакра у концентрату. Највећи помак видљив је на шљаци, и то у бољој гранулацији и количини, при чему је 23. априла дефинитивно заустављено јамско дробљење шљаке, већ сву количину за флотирање задовољава старо дробљење. Априлска прерада ове техногене сировине ће достићи планирану количину, са очекиваним већим искоришћењем које премашују 40 одсто.

На кривељском копу дочекују крај месеца са прогнозираних 645.000 тона јаловине

- Оно што можемо да побољшамо на кривељском копу јесте да дамо мало већи садржај и за то предузимамо одређене кораке. Одавде је „скинуто“ 500.000 тона јаловине и очекује се да ће се тај тренд, од 20.000 до 25.000 тона дневно, у зависности од броја возила, наставити и крај месеца дочекати са предвиђених 645.000 тона. У Јами су остварена организацијска побољшања у смислу покривања производње у свим сменама, те се очекује да ће најзад испоштовати договорени садржај од једног процента – нагласио је Радисављевић.

- Циљ је да повећамо прераду шљаке на 130 – 140 тона по секцији на сат, као и да направимо биланс како да искључимо други млин са куглама. Дакле, како да раде два млина са

шипкама, а овај да штеди струју јер је велики потрошач. Да не би било празног хода, он ће радити само неколико дана када има јамске руде. Знатна пажња се мора посветити смањењу електричне енергије, и то мора бити горући задатак у РББ-у пошто 60 посто од укупне потрошње струје у борском делу Басена одлази на извозни систем, старо дробљење и борску флотацију за само 300 до 400 тона бакра, док цео ТИР троши преосталих 40 процената – био је категоричан директор Спасовски.

Предвиђања за мај казују да ће количине „црвеног метала“ бити још веће јер Мајданпекани планирају да премаше 600, а Борани 1.600 тона.

J. Станојевић

Производња рудара и металурга у првом кварталу

Бољи за две хиљаде тона

У рудницима у Бору и Мајданпеку за три месеца дато близу шест хиљада тона бакра у концентрату. – У односу на исти период минуле године РББ поправио производне резултате за 54, а РБМ за 46 одсто. – Тромесечни учинак металурга био 8.700 тона катода

РТБ. – У басенским рудницима од почетка ове године произведено је укупно 5.950 тона бакра у концентрату. Овај резултат бољи је од прошлогодишњег за више од две хиљаде тона, с обзиром на то да су у првом кварталу 2008. борски и мајданпекчи рудници дали 3.926 тона „црвеног“ метала.

Највећи помак у односу на лајске резултате направљен је у „Великом Кривељу“ јер је продукција била већа за чак 83 процента. За прва три месеца ове године одатле је дато 3.307 тона бакра, док је прошле учинак у истом периоду измерен на 1.805 тона. Укупно, у Рудницима бакра у Бору за три месеца ископано

је преко 2,1 милиона тона руде чијом је прерадом добијено 4.250 тона бакра у концентрату, 58 килограма злата и 399 килограма сребра.

Добру производњу на кривељском лежишту у стопу прати мајданпекча, где су резултати у овој години бољи за 46 одсто него минуле. Рудник бакра у Мајданпеку уписао је, наиме, у квартални производни рапорт за ову годину прераду 585.000 тона руде чији је средњи садржај био 0,353 одсто. Из такве руде добијено је 1.700 тона бакра у концентрату, 75 килограма злата и 360 килограма сребра. Захваљујући, пре свега, изузетно високом флотацијском искоришћењу од 85,72 % дато је, по

речима **Војислава Новаковића**, заменика директора мајданпекчког рудника, 80 тона бакра више него што је планирано и по 30 килограма више сребра и злата.

Само у марта, „Бор“ и „Мајданпек“ дали су укупно 1.901 тону „црвеног“ метала. „Мајданпек“ је и прошлог месеца произвео 600 тона, док су се борски рудокопи задржали на 1.300 тона месечно, захваљујући „Великом Кривељу“ одакле је у марта изважено 1.013 тона бакра. Из шљаке су прошлог месеца „извучене“ 185, а из Јаме 103 тоне.

Тромесечни учинак Топионице и рафинације тежак је 8.707 тона, што

је 13 одсто бољи резултат од прошлогодишњег. Тачно 4.400 тона катода остварено је прерадом сопствених сировина, а непуних 2.200 тона електролитног бакра добијено је из увезеног концентрата. У истом периоду, из шљаке и осталих сировина дато је 750 тона, док су катоде из ретура биле тешке око 1.400 тона. Само у марта ТИР је продуковао 3.565 тона катода. Прерадом концентрата из домаћих рудника произведено је 1.850 тона катодног бакра, а топљењем увозних сировина 809 тона.

Г. Тончев Василић

Амбасадор Сједињених Америчких Држава посетио Бор

Подршка еколоџији и туризму

Мантер: Није добро време ни за производњу ни за инвестирање, али добро је што се, градећи нову топионицу, припремате за будућност. – Спасковски: Ако испоручилац опреме буде са америчког тржишта, САД могу комерцијално финансирати нову технологију за топионицу. - Марјановић: Наше опредељење и даље (о)ставља на прво место Рудник, а онда и искоришћење свих осталих, првенствено, туристичких потенцијала

Камерон Мантер (други лево) са домаћинима у Топионици

БОР. - Због светске економске кризе није добро време ни за производњу ни за инвестирање. Али, добро је што се, грађени нову топионицу, припремате за будућност. Ми смо бизнис-партнери и помоћи ћемо добре пројекте, пре свега, у области екологије и развоја туризма на вашем подручју. У решавање ваших проблема укључићемо наше пословне људе. Овако би, најкраће, могло да

гласи обећање амбасадора Сједињених Америчких држава у Србији **Камерона Мантера**, дато члним људима општине и Рударско-топионичарског басена, за време његове посете Бору првог априла.

Током посете његове екселенције дирекцији Басена в.д. генералног директора **Благоје Спасковски** је подсетио на стогодишњу традицију овдашњег рударства и то да је рудник

бакра у Бору најстарији активни рудник у Европи. Указао је и на могућности сарадње: "Грађемо нову топионицу и ако испоручилац опреме буде са америчког тржишта, САД могу комерцијално финансирати нову технологију за њу." Након кратког разговора са менаџментом Басена, господин Мантер је посетио Топионицу, а успут застао и крај старог борског копа, такође, једног од еколошких проблема. Спасковски је обајснио високом госту како се овај простор сада запуњава јаловином из рудника "В.Кривељ" и да су за то, према садашњој динамици одлагања, потребне 22 године. У Топионици амабасадор је имао прилику да види процес тзв. половања и да разговара са радницима и инжењерима. Кара-ван са његовом пратњом потом се упутио у Злот.

-Сматрам да је пећина изузетно лепа – изјавио је г-дин Мантер импресиониран оним што је видео. Свако ко долази у овај крај требало би да је посети и својим америчким пријатељима свакако ћу је препоручити. Ми се, заиста, дивимо вашој привржености заштити животне средине и то је нешто у чему можемо сарађивати. Да не бисмо заштитили само споменике попут Лазареве пећине, желимо да вам будемо партнери у заштити читаве околине Рудника, како би сви који живе у Бору могли да уживају у лепом амбијенту. Хвала вам што могу бити ваш партнери, што сам видео ову пећину и ваш град Бор.

- Моноструктурна привреда Бора доводи до тога да када Руднику не иде, није добро ни граду - казао је председник Марјановић по обиласку Пећине. - Зато морамо да размишљамо и о другим гранама привре-

Звоно - симболичан ПОКЛОН

Благоје Спасковски поклонио је овом приликом високом госту мало звоно (производ Ливнице Бор) рекавши да овај поклон представља – симболизује – тренутак да је одзвонило загађењу борског неба.

де. Наравно, наше опредељење и даље на прво место (о)ставља Рудник, а онда упошљавање и свих осталих, првенствено туристичких, капацитета. Велико је искуство разговарати са америчким амбасадором и он нам је обећао да ће уложити напоре да пронађе град у САД који има историју сличну борској, да бисмо добили нека искуства о томе како су они унапредили живот у тренуцима када је привреда у таквим градовима посустајала. Дубоко сам убеђен да је прошлост оно што се дододило када је бивши амбасадор долазио у Бор, а није имао прилику да разговара ни са ким из локалне самоуправе. То се више никад неће поновити и сарадњу ћемо само унапређивати.

Лъ. Алексић

Јапан жели тешњу пословну сарадњу са Србијом и Басеном

Кредитами помажу привреду

У пословним круговима сазнао сам да јапанске компаније желе да прошире сарадњу са Србијом и РТБ-ом, рекао Тошио Цунозаки. – Влада Јапана заинтересована да одобри Србији кредит у јенима под веома повољним условима. – Б. Спасковски: Неопходно је обнављање привреде Србије али и опреме у РТБ-у, а успостављање сарадње између Србије и Јапана је у обостраном интересу

РТБ. – Интересовање за Рударско-топионичарски басен одавно је прешло српске границе, а посете двојице амбасадора у једном месецу најбоља су илустрација за то. Најпре

-Бор је у Србији чувен по експлоатацији бакра и других метала, а мене та индустрија занима. Знам да је у вашим рудницима примењивана јапанска технологија, што ми је јако битно, па је и то један од разлога због кога сам овде. Пре него што сам дошао у Србију разговарао сам са пословним људима у Јапану и могу да вам кажем да их веома интересује сарадња са вами и вашом земљом – истакао је Цунозаки у разговору са пословодством Басена 18. марта.

јемо од вас као привредног, а не само политичког изасланика своје земље, да нам у томе помогнете и да сарадњу наставимо у оботраном интересу – рекао је Спаковски.

Уз обећање да ће испитати могућности кредитирања опреме за РТБ, Џунозаки је нагласио да Влада Јапана обезбеђује преференцијалне кредите под веома повољним условима многим земљама у свету и да су, наравно, спремни да обезбеде кредит и српској влади. - Кредит у јенима намеравамо да одобримо Србији и томе ћемо тек преговарати са Владом Србије. Пројекти везани за индустрију не припадају том пакету кредитирања, али зато постоји Јапанска међународна привредна банка која такође под повољним условима, с каматом низком од једног процента обезбеђује такву врсту зајма, а ја ће расчитати са агенцијама са нашим

Тошио Чунозаки и Мидан Дејановски

компанијом. Оно што, свакако, желим, јесте добра сарадња Србије и Јапана на свим нивоима и у будуће.

Након разговора са пословодством комбината, амбасадор Јапана је, заједно са својим сарадником **Кијотаком Танаком**, другим секретаром у Амбасади, обишао кривельску флота-

Електролизу.

Менаџмент РТБ-а дефинисао вишедеценијски концепт развоја производње бакра

Улагања сасвим оправдана

Око две милијарде тона геолошких резерви руде обавезују стручњаке РТБ-а да компанији отворе дугорочну перспективу у производњи „црвеног“ метала. За достизање 55 хиљада тона бакра у концентрату годишње, у првој фази развоја, потребна је око 106 милиона долара. - Друга фаза је активирање „Церово“ (2013. године) са 114 милиона долара. - Нето добит прве фазе пола милијарде долара, а у другој (до 2029. године) она расте на 783 милиона (рачунато по ценама бакра од 4.200 долара за тону)

Слободан Митровић

РТБ. - Истражене геолошке резерве руде бакра од око две милијарде тона дају за право, и обавезују стручне људе РТБ-а Бор, да пронађу најбоља решења за даље рударење и вишедеценијску перспективу компаније у производњи „црвеног“ метала. Она је могућа и менаџмент је дефинисао, после дужег времена, концепт развоја Басена. Подсећајући на познату чињеницу да предузеће без развоја нема будућност, др Слободан Митровић, директор РТБ-а за развој, подвлачи да је ова функција у Басену већ неколико година замрла и то потпуно неоправдано. Чињеница да су сви рудници у саставу компаније сада у изузетно тешком стању то доволно илуструје, а зашто је све то тако било, може да одговори само озбиљнији анализа.

Две развојне фазе

Концепт развоја РТБ-а Бор подразумева две развојне фазе. Прва обухвата експлоатацију руде бакра из постојећих рудника - „Великог Кривеља“, „Јаме“, „Рудника бакра Мајданпек“ и топионичке шљаке. По том концепту, овогодишња производња из њих од око 25 хиљада тона бакра у концентрату, у наредне три године треба да се повећа на преко 50 хиљада тона. Објашњавајући како би се то постигло по рудницима, др Митровић каже да наредне три године у „Великом Кривељу“ треба уложити око 52 милиона долара. Реч је о опреми за површински коп (две бушилице, један багер, 10 дампера и др.) или и о опреми за флотацију. Тиме би се повећао годишњи капацитет прераде

руде на 10,6 милиона тона, а годишње количине бакра у концентрату биле би око 26.000 тона.

У „Рудник бакра Мајданпек“ у наредне три године уложиће се око 46 милиона долара за куповину два велика багера, једне бушилице, седам дампера, опреме за нову флотацију и ремонт транспортних система. Тиме ће се омогућити откопавање и прерада шест милиона тона руде годишње у новој флотацији, односно производња око 20.000 тона бакра у концентрату. У борску „Јаму“ биће уложено око осам милиона долара, што ће омогућити откопавање постојећих рудних тела и дела лежишта „Борска река“. Производиће се око шест хиљада тона бакра у концентрату годишње. За откопавање техногеног лежишта топионичке шљаке у наредних шест година потребно је око четири милиона долара да би се производило око три хиљаде тона бакра у концентрату годишње.

- То значи да би у првој развојној фази, улагањем од око 106 милиона долара у рударску производњу, из ових рудника било обезбеђено 55 хиљада тона бакра у концентрату годишње, све до 2027. године – резимира наш саговорник.

„Церово“ и нова топионица

-Друга развојна фаза Басена, према управо обелодањеном концепту на коме је радио 20-ак стручњака, подразумева рударење на локалитету Церово, из лежишта „Церово 1, 2 и примарног“. Планирано је – каже др Митровић - да производња на овом локалитету почне 2013. године. Да би се оствариле предвиђене количине, треба повећати постојеће капаците за прераду руде и хидротранспорт пулпе до кривељске флотације са 2,5 на 7,5 милиона тона годишње. Улагања су 114 милиона долара ради купо-

вине опреме за тамошњи коп (две бушилице, два багера, девет дампера, три булдожера и др.), као и опреме за повећање капацитета прераде руде на 7,5 милиона тона годишње.

Реализацијом развојног програма, која подразумева и увођење савремених технологија у експлоатацији и преради руде у флотацијама, значајно ће се смањити садашњи трошкови производње, а то ће утицати на побољшање конкурентности РТБ-а на светском тржишту. Изградњом нове топионице са аутогеном технологијом планирано је да се годишње преради око 400 хиљада тона концентрата по највишим стандардима заштите животне средине. За повећање годишње производње на око 50 хиљада тона бакра у концентрату, у првој развојној фази, обезбедиће се око 300 хиљада тона концентрата из постојећих рудника РТБ-а, а преосталих 100 хиљада тона (до пуног капацитета топионице) из

увозних сировина. Развојем друге фазе, односно укључењем у производњу лежишта са локалитета Церово, годишња количина концентрата биће око 400 хиљада тона, тако да ће топионица, према др Митровићу, моћи да ради пуним капацитетом са сопственим концентратом.

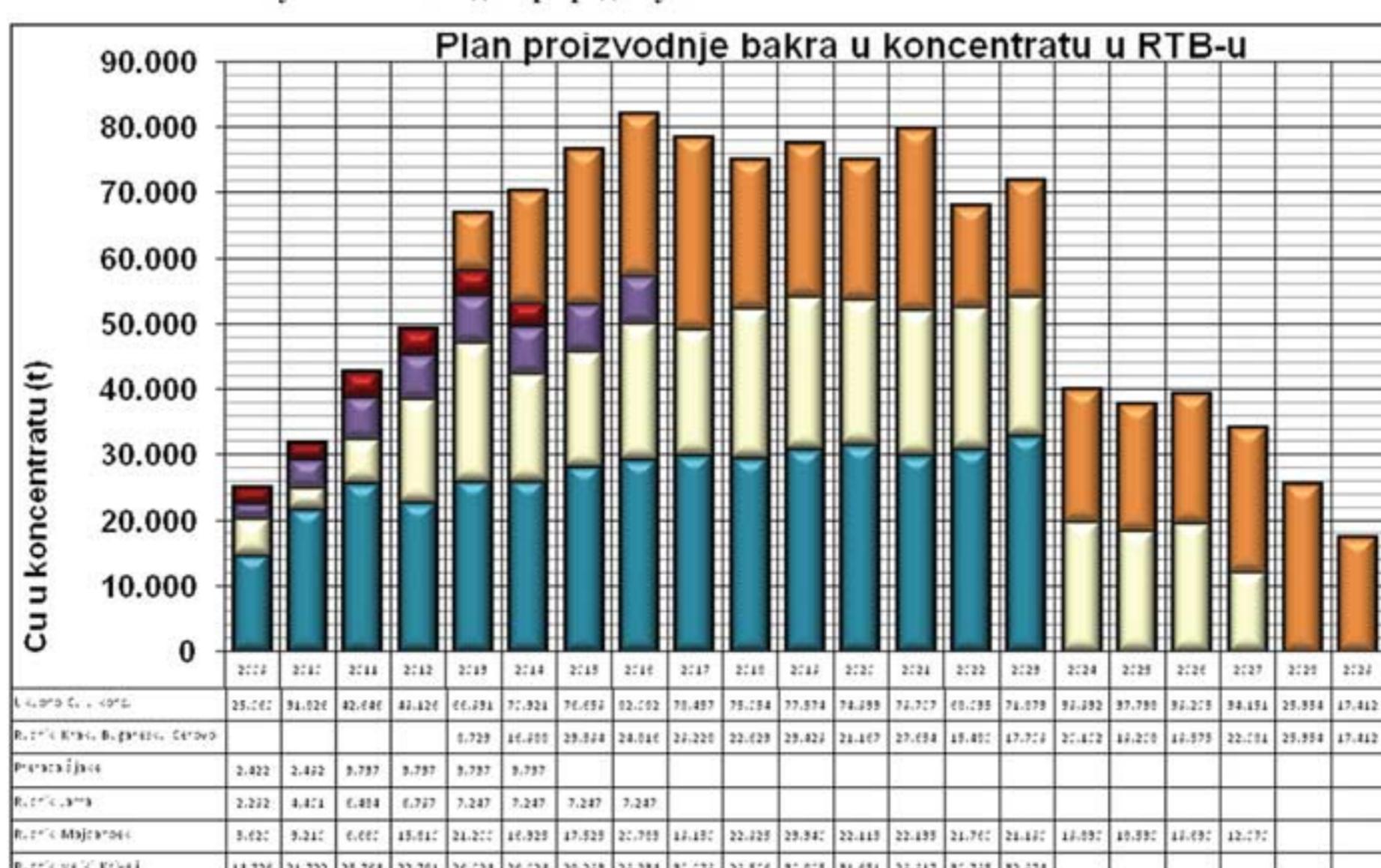
Добит 783 милиона долара

-Финансијска оцена Концепта развоја рађена је у три варијанте – прецизира др Митровић. - За три цене катодног бакра: 3.500, 3.800 и 4.200 долара по тони. За цену од 4.200 долара, реализацијом само прве развојне фазе, оствариће се нето добит од око пола милијарде долара. Реализацијом друге, која значи укључење у производњу и рудника „Церово“, нето добит у периоду до 2029. расте на 783 милиона долара.

За нешто ниже цене бакра (3.500 и 3.800 долара) добит је и нешто мања, али дугорочни концепт развоја свакако има позитивне финансијске ефекте, што значи да је улагање у рударство РТБ-а Бор сасвим оправдано!

У РТБ-у рачунају да ће се тако неопходан инвестициони циклус покренути доласком старатешког партнера. Усталом, тендеријом је и дефинисано да партнер определи 116 милиона долара за улагање у РТБ. Сходно томе је и направљен овај програм развоја у две фазе, при чему би прва била са инвестицијама које ће доћи од партнера, а друга из ојачалих сопствених извора и кредита.

Д. Алексић

Избор нове технологије топљења улази у завршну фазу

Димњаци (п)остају симболи

По изградњи нове линије готово да се неће примећивати шта на њима излази, остаће као знак да у Бору постоји металургија - каже Блажко Лековски, руководилац пројекта. - Биће задовољени европски еколошки стандарди и смањени губици метала. - Рачуна се на 285 до 350 хиљада тона домаћих концентрати годишње, а остало до 400.000 тона увозиће се

Блажко Лековски

РТБ. – Одмах после изражене спремности државе да подржи изградњу нове Топионице, менаџмент компаније је формирао стручну групу и кренуо у овај историјски посао који ће Бор ослободити вековне аерозагађености. У промену технологије кренуло се, пре свега, због еколођије јер топљење пламеним пећима (овде инсталисано још 1961) одавно не може да задовољи европске стандарде емисије и имисије сумпор-диоксида. Циљ је – како нам је рекао **Блажко Лековски**, директор пројекта модернизације топионице – да се искоришћење SO₂ и бакра повећа до максимума, а то је преко 98 одсто.

Планирани капацитет нове линије топљења од 400.000 тона концентрата безмало се базира на сопственим сировинама. Геолошке рудне резерве су око две милијарде тона, а

Шта се мења

Читав концепт, како нам је објаснио Лековски, базира се на промени технологије у постојећим условима. То значи да треба да се замени јединица за топљење и пржење, односно из употребе избаци флуо-солид реактор и пламена пећ, као највећи проблеми у садашњој технологији. Анодна рафинација остаје, или мора да претрпи мале корекције, осавремењавање процеса ливења итд. Остаје и конверторска линија, или такође уз низ промена, тако да сви гасови који се стварају у том делу буду усмерени према Фабрици сумпорне киселине. А, кад је она у питању, постоје две могућности. Једна је да се повећа капацитет „Контактие 2“, а друга да се види да ли може да проради „Контактие 3“ која стоји од 1999. године. Ако ништа од тога не може, онда је решење да се гради нова Сумпорна. То још није одлучено, али је доста вероватно.

концепт развоја рударства којим је обухваћен период до 2030. године, показује да, уз неопходна улагања, басенска металургија годишње може да рачуна на 285 до 350 хиљада тона сопствене сировине. То значи да ће стотинак хиљада тона бити концентрати из увоза, купљени или узети на прераду, што ће „пресудити“ економија.

-Још пре Нове године затражили смо понуде од неколико светских компанија које данас производе модерне аутогене јединице за топљење – каже Лековски. - То су „OUTOTEC“ из Финске, „AUSMELT“ и „ISASMELT“ из Аустралије. Њихове технологије замењују пламену пећ и пржење, при чему се количина гасова смањује, проценат SO₂ у њима повећава и сав одводи у Сумпорну. Недавно смо затражили понуде и од јапанских компанија MICUI и MICUBIŠI, разговарали с њиховим представницима у Београду, па ћемо видети да ли ће се јавити и они.

Поред технолошких, еколошких и осталих услова које РТБ тражи,

Електролиза није проблем

Што се тиче Електролизе, њени капацитети задовољавају и не размишља се о неким захватима, иако у свету преовладава тзв. „ајса-процес“ са нерастворним анодама од специјалних челика. Тиме се избегава производња полазних листова и катода. То је, уосталом, посао који, по Лековском, може да се уради и касније, пошто не утиче на квалитет катодног бакра, осим што смањује рад. Али, мора да се обезбеди специјална машина за скидање тог катодног слоја, међутим о том, потом.

разговара се и о финансирању пројекта. Са некима од поменутих компанија у току је већ трећи круг разговора који би радну групу требало да приближи коначно одлуци. Међутим, она још никоме није дала предност.

-Скоро све компаније су нас обавестиле да ће банке у њиховим државама исти могућност да финансирају овај пројекат, што је добро за његов успех – каже Лековски. - То су робни кредити за које ће гарантовати наша држава, а колико ће опреме бити испоручено из тих земаља, а колико произведено у Србији, пошто пројекат има карактер јавног рада, још се разговара. До краја маја требало би да се зна која је то технологија и која компанија, а онда започинују конкретни договори око израде студије, главног инжењеринга, опреме, припреме и анализе терена у погледу носивости, временских услова... Треба да се уради студија оправданости, студија утицаја на околину, много пратећих пројеката и, кад све буде готово, димњаци ће остати само знак да овде постоји металургија. Они (п)остају симболи овог града јер се, такорећи, неће примећивати шта на њима излази, исто као што у најближем флекс-смелтинг постројењу (Пирдоп у Бугарској) само прамичак дима на врху 320-метарског димњака

Одлука о избору нове технологије очекује се крајем маја

показује моћ савремених технологија.

О томе колико ће све ово да кошта, такође се још преговара, али се пошло од процене да је то око 130 милиона долара. Лековски сматра да ће се остати у тим оквирима и у случају изградње потпуно нове Фабрике сумпорне киселине. Тражи се да будући испоручилац опреме гарантује за целу линију, а не само за свој део и на то се скреће пажња на почетку сваког разговора. Јер, он треба да каже шта све не ваља и све „укомпонује“ да коначно искоришћење SO₂ и метала буде преко 98 одсто. План је да, упоредо са отвара-

њем рудних резерви рудника у Бору и Мајданпеку, до 2013. буде спремна и нова топионица. Лековски посебно наглашава да је врло важно да почетак градње буде у овој години или првог дана наредне јер има много послова око уговора, разних студија и дозвола. Интерес је да се што пре крене и због, како рече, силних прича и „неверних Тома“. Он рачуна да ће се сви који су укључени у овај посао максимално заложити јер је интерес да се поправе, а не погоршају, овдашње еколошке и економске прилике.

Љ. Алексић

Поводом Дана планете Земље

Еколошки гест Топионице

ТИР. – Поводом 22. априла, Дана планете Земље, Топионица је зауставила производњу у преподневним часовима. На тај начин, како нам је рекао **Топлица Марјановић**, помоћник директора ТИР-а за заштиту животне средине, осим што редовно поштује Акциони план смањења аерозагађености и редукције производње када су повећане концентрације сумпор – диоксида, Топионица је дала свој допринос обележавању овог значајног еколошког датума. Иначе, овај симболичан чин договорен је у сарадњи са еколошким удружењем Еко агенда из Бора.

J. C.

Рикардо Палма Галасо почиње испитивање најдубљег рудног тела

"Борска река" под лупом

Почиње израда Студије могућности експлоатације "Борске реке". – Благоје Спаковски: Само детаљна анализа овог јамског рудног тела може да доведе до профитабилне експлоатације значајних резерви руде бакра до којих, по мом мишљењу, можемо доћи за четири-пет година. – Рикардо Палма: "Борска река" је компликовано лежиште, али се надам да ћемо уз помоћ правих података доћи до повољне економије његовог откопавања

РТБ. - Дугорочни развој рударства на овим просторима и токови новца за његову реализацију показали су да је рударење у Бору исплативо и то чак без „разрађеног“ јамског лежишта „Борска река“. Иако су у

је 28. априла у Бор, чак из Чилеа, дошао **Рикардо Палма Галасо** да помогне Боранима да дођу до правог одговора на питање које се овде већ дugo решава, али никако да се реши – да ли постоји реална могућност економичне експлоатације „Борске реке“.

Захваљујући се госту из Сантјага што се одазвао позиву РТБ-а Бор да дође и помогне басенским стручњацима у детаљној анализи јамског рудног тела, **Благоје Спаковски**, в.д. генералног директора Басена, изразио је наду да ће, уз његову експертску помоћ, борско „лежиште будућности“ престати да буде лежиште „на папиру“ и да ће у дугодно време постати експлоатисано. – **Неки кажу да је тамо садржај бакра у руди 0,53%, други, опет, веле да је прави проценат 0,76.** По некима, ово рудно тело је исплативо, други кажу да није. С друге стране, има оних који тврде да се до бакра тамо може стићи за девет месеци, неки кажу да је потребно 19 месеци. Трећи, пак, тврде, да се до „црвеног“ метала из „Борске реке“ може доћи тек за четири-пет година и ја припадам овој последњој групи. Зато и сматрам да најпре морамо

Рикардо Палма Галасо у разговору са руководством и басенским стручњацима

урадити детаљне анализе које ће бити полазна основа за израду студије могућности експлоатације лежишта, а у томе нам је ваша помоћ, с обзиром на ваше дугогодишње искуство у раду на великим дубинама, драгоценна – казао је Спаковски.

Изражавајући задовољство што може да помогне РТБ-у, господин Палма је између осталог казао: - Понедавни пут сам овде, истим поводом, био пре четири године. Од тада економска средина се много променила и вероватно вас нагнала да поново размотрите пројекат откопавања „Борске реке“. И тада смо, а мислим да је тако и данас, лежиште делили на три дела. Један, који је фантастичан и који не захтева никакав инжењеринг, други који је катастрофалан (где је инжењеринг губљење времена) и трећи део који је јако компли-

кован јер захтева детаљно сагледавање да би се добила гаранција да ће то бити профитабилно лежиште. Генерално, „Борска река“ је јако компликовано рудно тело. С друге стране већујем, и ту је господин Спаковски потпуно у праву, да ћемо само уколико будемо имали добру базу података потребних за израду физибилити студије, коначно доћи до сазнања да ли се лежиште може рентабилно експлоатисати.

У изради пројекта откопавања „Борске реке“ и програма активности које ће претходити физибилити студији учествоваће басенски стручњаци у области рударства, борски Технички факултет и Институт за рударство и металургију.

Г. Тончев Василић

ово рудно тело годинама све очи упрте, пре свега због значајних резерви руде бакра, не може се пренебрећи чињеница да је оно на великој дубини и да је због тога јако специфично. Наруку му, ипак, иде једна чињеница. Инфраструктурни објекти који воде до лежишта су бројни и очувани.

Због тога је оно и даље у сређишту пажње борских рудара, и зато

После четири године поново ради друга дробилица

Дробе шљаку и трошкове

Потрошњу енергије и челика смањићемо за 40 одсто уз помоћ репариране друге дробилице, каже Сретен Миловановић. - У плану оспособљавање друге линије дробљења и куповина терцијалне дробилице капацитета 200 тона. - Производе и продају тзв. грит шљаку

иарна лабораторијска испитивања могућности валоризације бакра из шљаке. Тражили смо још тада начин како да надоместимо количине бак-

млиској секцији нисмо могли да постигнемо неопходни капацитет и смањимо укупне трошкове.

- Данас, пуштајем у рад дробилице број 3, односно друге у линији терцијалних дробилица, у потпуности затварамо систем. Производ терцијалног дробљења биће класе минус 10 мм за улаз у млинове. Крећемо са систом минус 10, па ћемо видети колики капацитет ћемо постићи на млиској секцији - каже Миловановић и додаје да је циљ прерада преко 120 тона шљаке на сат. - До сада су обе секције у борској флотацији радиле са капацитетом од 70 до 80 тона. Больје је, у сваком случају, радити са једном секцијом на 120 тона, него са обе на 70 тона. Таквим радом обарамо најскупље нормативе, енергију и челик, а они са 70 одсто учествују у нашим укупним трошковима. То је наш циљ и то морамо да остваримо.

У репарацију друге дробилице, сита и пратеће опреме уложено је око шест милиона динара. План је да се врло брзо оспособи и друга линија дробљења и купи једна терцијална дробилица капацитета 200 тона која би заменила постојеће две.

Месечно се у борској флотацији преради 90–100.000 тона шљаке и 18–20.000 тона јамске руде. Производња бакра из шљаке последњих месецева је поступала управо због неадекватног дробљења. Јамско је било крупно и није могло да пружи задовољавајућу гранулацију, а старо борско

Сретен Миловановић

дробљење се, без дробилице број 3 и само са једном линијом, мучило. - Можда ће сада укупни капацитет бити мањи, али зато ћемо смањити трошкове за 40 одсто. Не морамо по сваку цену да издробимо 100.000 тона. Больје је да издробимо 70 хиљада, али са једном секцијом, а са овом линијом у затвореном циклусу и не можемо да дамо више, него да са две секције пре рађујемо сто хиљада. Зато нам је циљ да што пре оспособимо и другу линију.

Г. Тончев Василић

РББ. – Борска флотација је, кажу, толико дотрајао погон да је у њу данас опасније ући него у Јаму. Годинама су је мимоилазила улагања јер када год би се и појавила нека „слободна“ парса, постојала је увек важнија инвестиција. Откад се пре две године додогодила несрећа у Јами борска флотација је, по речима најдужних, препуштена самој себи. У њој је све дотрајало, од објекта до агрегата, па се дешавало да, када су кишни дани, радници у погон улазе са кишобраном. Петнаестог априла, када смо обишли погоне борске флотације, чинило нам се да се и сунце радије што се, ето, после низа „сушних“ година, тамо поново нешто дешава. Репарирана друга дробилица била је спремна да поново, са већом снагом, почне да дроби тврду борску шљаку.

– **Пре осам година** – прича нам Сретен Миловановић, управник борске флотације – када су посустали „Церово“, Јама, па и „Велики Кривељ“, овде смо покренули прелими-

Велико раскривање „Великог Кривеља“

У мају планирано преко милион тона јаловине и 600.000 тона руде. - Уколико све тече по плану и за три месеца оспособимо још три камиона, од јула је могуће давати и 1.800.000 тона раскривке месечно, каже Јовица Радисављевић

маја стартоваће десети, месец дана касније укључиће се једанаести, а до 1. јула планирамо да се флоти пријеључи и дванаести камион. Са 12 активних возила неће бити никакав проблем да раскривку дајемо и до 1.800.000 тона месечно. Планови за Јаму и шљаку су константни и пред-

руде са средњим садржајем од 0,216%, односно 1.013 тона бакра. Укупно је са борских лежишта скинуто безмalo милион тона ископина и дато 1.300 тона бакра у концентрату.

Слабији садржај бакра у кривельској руди Радисављевић комен-

Запуњавање борског копа

Сва јаловина дата у марта, а и ова априлска, баца се на дно старог борског површинског копа. Тренутно са људима из Колубаре сагледавамо могућност про-дужења стреле постојећег одлагача за 10 до 15 метара и, ако за то постоје технички услови, стрелу ћемо продужити и тако елиминисати рад булдожера на крају одлагача. Уједно ћемо смањити трошкове по тони раскривке, односно по тони произведене руде – казао је Радисављевић.

виђају производњу 20.000 тона јамске руде и прераду 100.000 тона топионичке шљаке месечно.

У марту, Јама је остварила производњу 18.800 тона руде из које су извучене 102 тоне бакра у концентрату. Због проблема у дробљењу и преради у истом периоду откопано је 76.000 тона шљаке и из ње произведено 185 тона бакра. Кривельски коп дао је 302.000 тона јаловине и 633.317 тона

тарише овако: - Сада радимо у контури између 0,2 и 0,3%. Наредних месеци долазимо полако до квалиитетнијих партија, а то показује и планирани благи раст средњег садржаја бакра. У марту је он био 0,216%, априлски ће бити 0,231 одсто, мајски и јунски 0,25 процената, јулијски 0,264%, итд.

Г.Тончев Василић

РББ. – До краја овог месеца борски рудари би по плану требало да остваре милион и двеста хиљада тона ископина. Месец који је на измаку обележио је интензивнији рад на раскривција јер је хидраулични ОК багер истеран на унутрашњи планир и само за тај посао одвојена су два камиона. Зато се очекује да до краја априла буде скинуто 600.000 тона јаловине, а да у исто време буде дато и толико руде. Прва четири дана априла се због ремонта примарне дробилице није радило на руди, тако да ће је због тога бити 80-ак хиљада тона мање него што је планирано.

-У мају смо запртали већи обим ископина јер планирамо да оспособимо још један камион, десети, тако да је са њим могуће дати 1.030.000 тона раскривке и 600.000 тона руде. Сву јаловину скидаћемо и даље са унутрашњег планира, а руду давати са трећег захвата, у међукораку планира. Узели смо у априлу „кришку“ одатле и идемо на доле. Мали багер у међувремену треба да отклони око пет милиона тона јаловине и прокрчи пут до боље руде - каже Јовица Радисављевић, чланин човек борских рудника бакра и наглашава да обимнији радови на раскривцији ни у ком случају неће ићи на уштрб руде због „подизања“ још неколико камиона. - Првог

У Мајданпеку у току оспособљавање транспортног система 2

Брже до руде на северу

Активирањем система ослободиће се возила за интензивије раскривање „Северног ревира“ и бржи долазак до руде. – С. Филиповић: Пуштањем у рад „фазе 2“ драстично ће се смањити и трошкови транспорта руде. – Недостатак и неисправност возила умањили учинак на јаловину у марту

Синиша Филиповић

планова наредних месеци. Динамика радова на транспортном систему гарантује завршетак крака за руду до 1. јуна, а када он крене драстично ће бити смањени трошкови њеног транспорта јер она сада до примарног дробљења „путује“ пет километара.

- „Фазом два“ транспорт до дробилице биће сведен на непун километар. На ревитализацији транспортног система раде наши и радници АТБ ФОД-а, а посао није нимало лак јер овај систем није радио од 2000. године. Тада се стало и са радовима на Северном ревиру, а у међувремену је много тога покрадено, а оно што је остало од њега подлегло је зубу времена – казао нам је Филиповић.

Допринос РБМ-а укупно мартовској производњи у Басену дао је и овога пута „Јужни ревир“. Одатле је ископано 180.000 тона руде из које је извучено 600 тона бакра у концентрату, 22 килограма злата и 120 килограма сребра. Флотацијско иско-ришће било је у марту изузетно високо, чак 85,72 одсто, а квалитет концентрата био је 18%. Раскривка је прошлог месеца давана искључиво са „Северног ревира“ где је скинуто 250.000 тона.

Филиповић признаје да је дато мање јаловине него што је предвиђено, али за подбачај „окривљује“ лоше временске услове, недостатак и неисправност возила. – Багери које

треба да раде на јаловини су наш највећи проблем. „Марион“ 2 и „Марион“ 8 су у кварту већ око месец дана, а остала возила (изузев два нова дампера која добро раде) често се кваре.

мо“ још 67.000 тона руде са 0,4 одсто бакра и онда тамо обустављамо радове. На северу је руда много сиромашнија (средњи садржај бакра је 0,2%), али и до ње треба доћи што

Рудне резерве

Иако је још у току израда елабората о овереним рудним резервама које „крију“ лежишта на „Северном ревиру“, зна се да геолошке резерве износе 210 милиона тона руде са 0,32 одсто бакра и повећаним садржајем злата. Према тим проценама, како каже геолог Драгиша Ђорђевић, „Долови 1“ имају око 11 милиона тона руде, а „Долови 2“ непуна два милиона тона руде богате златом. Ту су још и лежишта „Стари Душан“ и „Тенка 1, 2 и 3“ – То су геолошке резерве, а када буде завршен елаборат знаћемо и по категоријама колике су билансне, ванбилансне и експлоатационе резерве. Ми немојемо, паравно, у раду ослонити на експлоатационе јер нам оне дају позитивне ефekte и тек тада ћемо моћи прецизно да кажемо који нам је однос руде и јаловине – нагласио је Ђорђевић.

Преко нам је потребан и грејдер. Ипак, у марту смо имали среће са помоћном механизацијом и булдожерима, па смо успели да и март заокружимо са продукцијом од 600 тона „црвеног“ метала. У априлу на „Јужном ревиру“ можемо да „узме-

пре како се не би нарушио континуитет производње. Зато је најбитније да се „фаза 2“ оспособи јер ће нам она ослободити возила да можемо да убрзамо раскривку и што пре дођемо до руде.

Г. Тончев Василић

Металуршка производња тече по планирано динамици

Створени услови за несметан рад

Априлска продукција катода треба да достигне 3.000 тона. – Рационализација трошкова присутна на сваком кораку. – Други мокри електрофилтер у Фабрици сумпорне киселине завршен 22. априла. – Прерађивачки погони раде по захтеву тржишта. – Акција обуке варилаца померена за месец дана

Владимир Јаношевић

филтера. Смањили смо услуге трећих лица и користимо сопствене резерве, посебно се трудимо да активирамо материјале из магацина, као и залихе из неких срећнијих времена – рекао нам је, 23. априла, **Владимир Јаношевић**, заменик директора ТИР-а за производњу и развој.

Фабрика сумпорне киселине, после одређених захвата (чишење и санација дела гасовода), по речима нашег саговорника, добро ради. И други мокри електрофилтер завршен је 22. априла, односно шест-седам дана пре термин-плана због боље фабрикације и претходног искуства са првим филтером. Радове је обавио ФОМ Прокупље, и то веома квалитетно, а средства су обезбеђена из програма Министарства за заштиту животне средине и просторног планирања. У току су испитивања и први резултати су добри. Међутим, ово је период када је пласман киселине проблематичан јер фабрике ђубрива не преузимају договорене количине, па тренутно на залихама има преко 20.000 тона. Стога су у ТИР-у били принуђени да проширују складишта. Очекује се да у мају почне сезона коришћења ђубрива, а самим тим и отпрема киселине.

ТИР. – Производња тече по предвиђеној динамици и немамо посебне проблеме. Није било застоја, осим у случајевима када смо морали да интервенишемо због екологије. Прилив концентрата, како домаћих тако и увозних, био је по плану, па је Топионица прерадила све доспеле количине. Продукција катода треба да достигне 3.000 тона, што је био наш циљ. Пошто и у мају очекујемо пристизање увозног концентрата, имамо чак нови уговор у најави, створили смо све услове да радимо несметано. Такође, и рационализација трошкова присутна је свуда. Свако требовање прође кроз најмање пет

Отпрема катода из Електролизе

о Преради метала, како наглашава Јаношевић, још увек траје испитивање тржишта и покушаји да се до комплетирањем производних програма нешто помери набоље.

– Акција обуке варилаца још увек је отворена, чак смо добили и неопходна средства. Било је заинтересованих, али проблем је што се нису пријавили они који нама требају. Тачније, нисмо могли да дозволимо

да останемо без тих људи у производњи јер идеја је била да се обуче управо они из служби одржавања. Остало је да рок померимо за месец дана и покушамо да нађемо оне потпуно усмерене на тај посао – конкретно бравара који ће то да ради, а не, примера ради, крановођа из Топионице или електричари који би да се преквалификују – каже Јаношевић.

Успешна продаја плавог камена

Огједном испоручено 180 тона

ТИР. – Конзорцијум Интеркомерца из Београда и Рударско-топионичарског басена Бор победио је на недавном тендери београдског Водовода за 180 тона бакар-сулфата (плавог камена). Како наглашава **Добривоје Николић**, извршни директор комерцијале и маркетинга ТИР-а, на тај начин одједном се продаје толика количина овог производа, што до сада није био случај јер се раније испоручивало по десетак тона месечно. Укупна вредност посла је око 18 милиона динара. Истовремено, договорено је да ова спољнотрговинска кућа из Београда од Басена купи 25.000 тона сумпорне киселине до краја године. Иначе, током наредног месеца купцима у Турској и Польској биће испоручено још по 100 тона бакар-сулфата.

J. C.

Пред летњу сезону на Борском језеру

Чишћење пребррана

ТИР. – Треба да наставимо чишћење и санацију канала, дугог 12 километара, којим се индустријска вода доводи од језера до Бора. Претпрошле године смо очистили деоницу од 500 метара, а прошле од 1.000. Пошто је био низак водостај, лани смо у језеро препумпавали воду из Бељевинске реке (807.000 кубика), што је било значајно за одржавање биолошког минимума. Са локалном самоуправом треба да се договоримо о чишћењу предбррана на језеру и то бисмо урадили нашом механизацијом, али је проблем где да одлажемо муль – каже Бобан Њаголовић, управник Енергана.

J. C.

Потписан уговор о производњи бакарних трупаца са Фабриком бакарних цеви

Ливница поново ради

До краја године Ливница ће за потребе мајданпечке Фабрике бакарних цеви израдити близу 8.000 тона бакарних трупаца. – Реализација уговора почела у априлу, вредност посла око 15 милиона долара. – Б. Спасковски: Након што смо од Владе Србије у писаном облику добили одлуку о финансирању изградње нове топионице из робних кредита, покретање Ливнице је друга лепа вест за металурге, али и цео РТБ

Павел Авдеев и Благоје Спасковски потписују уговор о пословној сарадњи

РТБ. Није дуго требало да оно што је обећано басенским ливцима суоченим са губитком тржишта крајем прошле године, буде преточено у истину. Обавезао се тада нови менаџмент Басена да ће у првом кварталу ове године упослiti капаците Ливнице бакра и бакарних легура и брзо повратити изгубљено тржиште.

- Потписивањем уговора са мајданпечком **Фабриком бакарних цеви АД** о купопродаји бакра и преради катоде и ретура у бакарне трупце обећање смо испунили и, само по основу ових уговора, обезбедили посао Ливници до краја ове године. За најдуже 20-ак дана почеће производња бакарних трупаца а, како је уговором прецизирano, ове године погон Ливнице прерадиће у трупце око осам хиљада тона сировине. Ово је само први корак до потпуне упослениости **ТИР-овог** погона, али неће бити и једини – истакао је 17. марта, приликом парирања уговора, Бла-

гоје Спасковски, в.д. генералног директора РТБ-а.

Не кријући задовољство због скlopљеног посла, Спасковски је у разговору са **Павелом Авдеевим**, ди-

ректором мајданпечке Фабрике бакарних цеви, нагласио да му је, као рударском инжењеру, посебно драго због чињенице да у његовом мандату пирометалуршки погони доживљавају позитиван преобрајај. – С поносом могу да вам кажем да смо недавно и у писаном облику добили одлуку Владе Србије о финансирању изградње нове топионице из робних кредита, тако да је и та наша жеља обистињења. Остало је да сада ми одаберемо најбољу технологију, а то ћемо урадити за три до четири недеље, и окончамо посао везан за почетак изградње новог пирометалуршког постројења у Бору. Та вест, а и ова о пословно-техничкој сарадњи Ливнице и Фабрике бакарних цеви у будућности ће ТИР-у, односно новом РТБ-у, доносити добит.

Према речима мр **Милана Дејановског**, директора ТИР-а, вредност посла уговореног са компанијом која је до пре пет година и сама припадала великој породици предузећа у саставу РТБ-а Бор, износи близу петнаест милиона долара. Уговором је предвиђено да, почев од априла, Ливница

месечно за потребе Фабрике цеви производи хиљаду тона бакарних трупаца. РТБ ће Русима продавати катоду од које ће се месечно израђивати 510 тона трупаца, а остатак од 490 тона Руси ће надоместити увозом катодног бакра из своје фабрике у Мајданпеку. – Практично, комбинат бакра је на добитку у овом послу по више основа. РТБ ће Русима продавати катоду и наплаћивати је одмах, ТИР ће за њих обављати услугу прераде, капацитети Ливнице ће поново бити упслени, а и свих 200 радника неће морати више са зебљом да долазе на посао јер ће га убудуће бити – рекао је Дејановски.

Г. Тончев Василић

Пуном паром

Како што је и било најављено приликом потписивања уговора, 6. априла је, после ремонта ливне пећи, почела израда бакарних трупаца за Фабрику бакарних цеви. До краја овог месеца Мајданпечанима је, у четири кампање од по 220 тона, израђено 880 тона трупаца пречника 300 mm. У међувремену, крајем априла, ливци су добили додатни посао за још једног купца.

– Реч је о пробној количини од 100 тона трупаца ЕТП квалитета за Севојно какве до сада нисмо радили. То је кисеонични бакар без фосфора који тамо не може да се лије, док је у нашој Ливници, са најсавременијом „Асарко“ технологијом, такве трупце могуће израдити. Уколико трупци које сада лијемо буду задовољили све критеријуме, а надам се да то ће, месечно ћемо за Севојно радити 200-300 тона овог производа – каже Велимир Милојковић, извршни директор за маркетинг ТИР-а и подвлачи да су трупци оваквог квалитета због високе електропроводљивости изузетно тражена роба на западном тржишту. – За Севојно радимо и 100 тона производа стандардног квалитета (трупци пречника 246 mm), тако да ћемо продукцију у априлу заокружити на 1.080 тона. У мају је планирано да Ливница изради нових хиљаду тона трупаца за Фабрику цеви у Мајданпеку.

Објављен други јавни позив за продају „Златаре“

Купци тактизирају

Иако се многи распитују, озбиљни претенденти на мајданпечку „Златару“ јесу словеначка и једна фирма из Републике Српске. – Друга лицитација заказана за 15. мај, почетна цена четири милиона евра

ја за приватизацију објавила је 16. марта други јавни позив за продају ове фирме која послује у саставу ИПМ, а 14. априла и његову измену. У коригованом огласу наведено је да рок за подношење пријаве ради учествовања у надметању истиче 7. маја, а да ће се лицитација одржати недељу дана касније, 15. маја.

Од надлежних у „Златари Мајданпек“ сазнали смо да заинтересованих има и да је и у овом случају реч о класичном тактизирању купца и додат-

ном обарању цене. Подсетимо, почетна цена је са првобитних 6,5 милиона евра „пала“ на четири милиона, а, одговорни у „Златари“ кажу да ће највероватније доћи и до трећег надметања и нове нивелације. За ову фирму је, тврде, заинтересована словеначка фирма која послује у Београду и једна фирма из Републике Српске. Додатна повољна околност по мајданпечку „Златару“ јесте и чињеница да у време глобалне рецесије и пада вредности новца, злато све више добија на цени (15. априла грам злата вредео је 22 евра!). То је, кажу, још један сигуран знак да ће приватизација успети, па макар и из трећег покушаја.

Златара у Мајданпеку запошљава 344 радника. Две и по године послује без кредитног задужења, а радити извозне послове без могућности кредитирања, по речима одговорних, малтене је немогуће. До увођења санкција „Златара“ је производила више од 2,4 тоне накита годишње. Половину производње је извозила, највише на тржиште САД.

Осим погона накита, ковнице, украсних производа, хемије и металургије, управне зграде, централног магацина и представништва у Београду, имовину „Златаре“ чини 10 локала у више градова Србије и у Подгорици.

Г. Тончев Василић

ИПМ. – Прва лицитација за продају некада највећег производиоца на-кита у СФРЈ, мајданпечке „Златаре“, оглашена је неуспешном јер није било заинтересованих купаца спремних да за њу издрвоје 6,5 милиона евра, колика је била почетна цена. Агенци-

Транспорт ТИР-а поправио радну и технолошку дисциплину

БОЉЕ КОРИСТЕ ВОЗИЛА И РАДНО ВРЕМЕ

За непуна три и по месеца железницом транспортувано 115.000 тона терета, камионима 231.000 и претоварена 31.000 тона. – Удео зарада запослених у укупном приходу Транспорта достиже 50 до 60, а норматива и одржавања 30 одсто. - Велика застарелост механизације подразумева честе кварове и трошкове одржавања

ТИР. – Од почетка године до 10. априла железничким транспортом је превезено 115.000 тона терета (92 одсто од планираних количина), камионским 231.000 тона (102 посто) и претоварена је 31.000 тона (115 процената). По речима **Николе Јовановића**, управника Транспорта ТИР-а, мали подбачај плана у железничком превозу настало је због неотпремања сумпорне киселине, а пребачај на радилицу утовар - истовар зато што су пристигле повећане количине увозног концентрата који не може на випер, па се багером истоварује из вагона. Иначе, годишњим планом железничког транспорта предвиђено је да се превезе 420.000 тона терета, друмским 550.000, а претоваром 65.000.

-Свесни смо да компанији представљамо трошак, али неминовни, па велику пажњу поклањамо смањењу наших трошкова пословања. На њих добним делом утичу и производни погони непотребним задржавањем превозних средстава. Свако чекање има фиксне трошкове (зарада радника, неискоришћеност механизације, амортизација, трошкови осигурања, чекање других погона па то средство). Упозорио сам на то и већ има промена набоље. Велике могућности за смањење трошкова леже и у броју упослених. Удео зарада радника је 50 до 60 одсто у укупном приходу Транспорта ТИР-а, а трошкови нормативног материјала и одржавања 30 посто. Наша основна тенденција је да

радну и технолошку дисциплину, као и организацију посла подигнемо на виши ниво. Резултати су већ видљиви у бољем искоришћењу капацитета превозних средстава и радног времена. Предузете су мере и у праћењу трошкова рада сваког превозног средства – каже Јовановић.

Наш саговорник истиче и велику застарелост механизације која подразумева честе кварове и повећане трошкове одржавања. Осим неколико нових возила, остала су стара по 15 до 20 година. Тако, на пример, уз одређене иновације које су применили радници Транспорта и добро одржавање, још увек раде локомотиве произведене 1959. Од десет локомотива, тренутно су пет исправне. Капацитети су толики да се ради само за потребе РТБ-а, углавном ТИР-а и РББ-а.

-Свако превозно средство са возачем је погонска и приходна целина за себе. Код камионског превоза имамо максималну упосленост, док се код железничког у одређеном периоду појави вишак запослених зато што немамо сукcesивно приспеће или отпрему терета. Када се нагомилажу терети, имамо мањак радника, тако да је тешко дефинисати оптималан број упослених. У железничком саобраћају морамо да радимо по посебним прописима и правилицима Железнице Србије, па без обзира на то има ли послу или не, мора да постоје извршиоци, почев од отпредника до скретничара. Поменуо бих и ко-

Никола Јовановић

ректну сарадњу са маркетингом РТБ-а, односно службом транспорта – закључује Јовановић.

У Транспорту ТИР-а тренутно има 192 радника, од којих се 19 пријавило за добровољни одлазак из предузећа по најновијем социјалном програму. Још једна објективна тешкоћа, по мишљењу управника, јесте и њихова неповољна старосна структура будући да им просечна страст премашује 50 година. Ти људи више не могу да дају ефекте као млади, а друга последица је велики јаз и непостојање континуитета у стварању потребних кадрова.

J. Станојевић

Енергана успешно остварује своје задатке

Стара опрема као изазов

За три месеца произведено 29.268 мегават сати паре, од чега 17.041 из сопствених и 12.227 из преузетих количина. – Из Борског језера дистрибуирано 739.259 кубика индустријске воде. – Ремонт котла 5 обезбеђује капацитет за потребе РТБ-а и сигурност у раду. – Предстоји санација најкритичнијих деоница вреловода у летњем периоду.

Бобан Јагуловић

ТИР. – У прва три месеца ове године Енергана је произвела 29.268 мегават сати паре, од чега 17.041 из сопствених, а 12.227 из преузетих количина, односно топионичке паре. За то време је потрошено 4.900 тона угља, што је мање од плана (5.100 тона). Из језера је дистрибуирано 739.259 кубних метара индустријске воде, док је у погону прeraђено 87.033

у декарбонизовану, 72.299 у омекшану и 54.218 у деминерализовану воду. Основни циљ, по речима **Бобана Јагуловића**, управника ЕнергANE, јесте да се производни параметри доведу на пројектоване, с обзиром на то да су технологија и агрегати доста стари (два котла су из 1943, а један из 1956. године).

-Планирамо да ремонтујемо котло 5, који сада није у функцији, јер хоћемо да га вратимо у првобитно стање. Пре три године МИН - инспектор је урадио експертизу на основу које смо септембра прошле године прикупили понуде и склопили уговор са Минелкотлоградцем из Београда. Потребно је да се набави, фабрикује и монтира опрема (прегрејачи и цевни систем) на котлу. Вредност радова је 125.000 евра. Већ смо уплатили 38.000, а ових дана још 10.000, да бисмо покренули и интензивирали послове. Демонтажа старе опреме и санација би почеле у августу – септембру ове године. Ремонтом бисмо обезбедили капацитете за потребе РТБ-а, сигурност у раду и имали бисмо све три котловске јединице

изазов

Енергана: циљ је да се производни параметри доведу на пројектоване

исправне. Иначе, од седам котлова, четири нису у функцији већ више од 15 година – истиче Јагуловић.

Наш саговорник додаје да би се тиме стекли услови за другу фазу која је планирана у летњем режиму, када је део вреловода растерен и могу да се обаве реконструкције на његовим крајевима. Најкритичније деонице на вреловоду морају да се санирају јер пара и могућности за велике захвате нема. Анализе, такође, показују да многе подстанице нису у функцији, док су друге искључене. Потом би се на систем грејања приклучиле зграде управе и инвестиција ТИР-а и испитала могућност за зграду Генералне дирекције РТБ-а. Осим адекватног искоришћења топлотне

енергије и сигурности у раду, постигао би се још један циљ, а то је смањење трошкова на минимум и избегавање плаћања рачуна топлани као " трећем" лицу.

-У завршној фази је ремонт турбине у расхладном торњу, где треба да се монтира једно вратило. Радимо са другом турбином која није најисправнија, али, ипак, прерађујемо топлоничку пару, како не би одлазила у неповрат. Упркос бројним проблемима због екологије и честих застоја, прошле године смо произвели непуних 400 мегават сати електричне енергије из вишке топлоничке паре у летњем периоду, а претпрошле 550. И ове године планирамо да, чим стекну услови и има вишке паре, турбина поново ради - каже Јагуловић.

J. Станојевић

Знатне уштеде у набавци репроматеријала и делова за РББ и РБМ

Важан сваки динар

И код најбољих понуда тражи се простор за још нижу цену – каже Гордана Симоновић - па су при куповини челичних шипки издали мањи за 100.000 евра месечно, ксантата за 34.000 евра, а у набавци облога за млинове штеде се милиони динара. – Разбијају монополе понуђача, мењају навике потрошача

РТБ. – Уштеда од 100.000 евра месечно при куповини челичних шипки, 34.000 евра при куповини ксантата, милиона динара при набавци облога за дробилице и млинове,

укључе више понуђача, разбију неке монополе и створе услове за повољније цене.

-Када су после неколико месеци неки наши снабдевачи етил-ксантатом (по напреним ценама!), схватили да су на путу да изгубе посао, попустили су пред захтевима РТБ-а – на води пример наша саговорница. - Наравно, инсистирање на што низним ценама не значи да не водимо рачуна о квалитету онога што купујемо. Напротив, пошто све чешће робу узимамо директно од производјача, много лакше (и повољније) договарамо цене и рекламије.

И док на цену нафте не треба трошити речи јер је одређује држава, варирање цена челика искоришћено је да се затраже, и добију, за 30-ак процената јефтиније челичне шипке (порођено са средином 2008. године), док је цена превоза челичних кугли смањена за 26 одсто. Када је реч о калијум-етил-ксантату, његова цена је (у марта и априлу, у односу на последњу набавку новембра 2008.) мања за чак 80 процената! Код уља и мазива највећа уштеда постигнута је на моторном уљу, цена је "скинута" за 20 процената, а његово учешће у месечној набавци уља највеће је.

После упорног трагања пронађен је и пенушач за флотације по цени

која је чак за 73 одсто нижа од оне по којој је до скора набављан. И облоге за млинове, такође доста заступљене у набавци, сада се купују 28 одсто јефтиније, док је код једне групације облога за дробилице цена "скинута" за 70, а код друге групе за 40 одсто. Просечна набавна цена лежајева нижа је (у поређењу са средином 2008.) за 27,5 одсто, клинастог ремења за 22, а електрода за 26 процен-

њи, до последњег динара, па некад постигнемо и више но што очекујемо. Јер, и кад су неке цене пале, ако не реагујеш, ако не тражиш, нема шансу ни да добијеш јефтиније. Отуда наша упорност, а посебно притисак генералног директора, има и те какве везе са овим што смо постигли. Морали смо да мењамо и навике наших људи, који су, рецимо, користили (иначе најкупље) "галакс" моторно уље Рафинерије Београд, а ми смо нашли друге чак познатије брендове - 20 одсто јефтиније! Код пенушача је тржиште уско, пар фирм у свету бави се тиме, па је тешко пробити лед. Али, кад су у питању резервни делови за камионе и багере, до скора их је испоручивао само један добављач, а сада је укључено седам-осам и то је дало уштеде. Директори су нам се јавили неки светски дилери и већ стижу понуде са ценама које су у старту доста ниже и које ће, након преговора, надамо се, бити још повољније - каже Гордана Симоновић.

-И од најповољнијих понуђача тражимо шта би још могло да се сма-

њи, до последњег динара, па некад постигнемо и више но што очекујемо. Јер, и кад су неке цене пале, ако не реагујеш, ако не тражиш, нема шансу ни да добијеш јефтиније. Отуда наша упорност, а посебно притисак генералног директора, има и те какве везе са овим што смо постигли. Морали смо да мењамо и навике наших људи, који су, рецимо, користили (иначе најкупље) "галакс" моторно уље Рафинерије Београд, а ми смо нашли друге чак познатије брендове - 20 одсто јефтиније! Код пенушача је тржиште уско, пар фирм у свету бави се тиме, па је тешко пробити лед. Али, кад су у питању резервни делови за камионе и багере, до скора их је испоручивао само један добављач, а сада је укључено седам-осам и то је дало уштеде. Директори су нам се јавили неки светски дилери и већ стижу понуде са ценама које су у старту доста ниже и које ће, након преговора, надамо се, бити још повољније - каже Гордана Симоновић.

Љ. Алексић

У ТИР-у смањили услуге „трехих лица“ и штеде где год могу

Раде сами, купују најнужније

Услуге фирми са стране смањили за 90 одсто ангажовањем својих радника. – Према уговореним ценама, овогодишње уштеде на плинском угљу биће око милион евра, а услуге ФОД-ове централе мање за 3,6 милиона динара. – Издаци за одржавање машинске, електро и мерно-регулационе технике скоро 60 одсто мањи у односу на исти период 2008.

мање. Постигли смо и да цену плинског угља - репроматеријала за топионицу који се највише троши - смањимо за 21 одсто, такође у односу на прошлогодишњу, а пошто нам треба до три и по хиљаде тона угља месечно, односно око 40.000 тона годишње, уштеда ће бити око милион евра.

Ово су, по речима Добривоја Николића, извршног директора комерцијале и маркетинга ТИР-а, најуочљивији дometи штедње у овом предузећу. Али, он им додаје и низ других чији збир показује да некада моћни ТИР, који је раније још на почетку године лагеровао све што му треба, (а често и не треба) сада купује само најнеопходније. Минулих месеци редуковане су, за 30-ак одсто, услуге АТБ ФОД-а, а смањењем броја стражара и цене њиховог рада по сату, умањене су и услуге „Заштите“ за 25 одсто. Осим што је смањен број телефонских апаратова, за 50 одсто наниже коригована је и цена импулса такозване рудничке, сада ФОД-ове централе, а и одржавања телефона. Уместо фиксних 560 динара по апарату, ФОД-у се сада плаћа 300, што је месечна уштеда од 300.000 динара, а

годишња 3,6 милиона. И трошкови препрезентације су се са прошлогодишњих 600.000 динара месечно, последњих месеци усталили између 45.000 и 100.000 динара.

-Ако протекла три месеца упоредимо са три иста прошлогодишња, уштеде на одржавању машинске, електро и мерно-регулационе технике близу су 60 одсто - додаје Николић.

-У преговорима са Институтом смањили смо број операција хемијских анализа (који је још из времена када је РТБ производио 150.000 тоне бакра!?), али и њихову цену за 15 одсто. Сва спонзорства свели смо на минимум. Куповина резервних делова је

под контролом и доведена у границе нормале које показују смањење од 40 одсто. Пошто је наша опрема увозна, а евро скочио за 20-ак одсто, доволно је да само задржимо цену од прошле године и аутоматски толико и уштедимо. Прилив и одлив средстава планира се за месец дана и недељно прати продаја и набавка. Свакодневно се договарамо са директором и техничким службама погона. Велике набавке (лежајева, трака) груписане су, обављају се преко врха компаније и уговорањем већих количина, постижу ниже цене.

Љ. Алексић

Добривоје Николић

ТИР. – На деликатном задатку повећања производње уз мање трошкове, ТИР је најпре, сходно налогу новог руководства РТБ-а, смањио услуге тзв. трећих лица. Упошљавајући сопствене раднике, ове године успео је да умањи услуге фирмама са стране чак за 90 одсто, па су, примера ради, у новембру оне коштале 14 милиона динара, а у фебруару ове године скоро три пута

Поводом тридесет година рада Фабрике бакарних цеви у Мајданпеку

Пример успешне приватизације

У Фабрици коју већ пет година успешно води руски УГМК производња повећана, ниједан радник није отпуштен, плате редовне. – С. Крајић: Нови власник уложио доста у реконструкцију постојеће и наставку нове опреме и тако обезбедио дугорочну перспективу Фабрици и запосленима. – Ове године планирају да произведу 10.000 тона бакарних цеви

Слободан Крајић

ФБЦ. – Као да је јуче било, а прошло је, у ствари, пет година од приватизације и чак 30 откако у Мајданпеку ради Фабрика бакарних цеви. Тридесети рођендан фабрике који се, како су нам казали, „пада“ 26. априла, био је и основни повод да посетимо ову фирмку која је некада при-

тизација је из прве успела и нас је купио швајцарски инвестициони фонд „Алипин груп“. Има више акционара, а ми припадамо руском холдингу УГМК. Имали смо срећу да се наш власник бави истом производњом као и комбинат бакра, јер, чињеница је да Фабрика бакарних цеви не може да ради самостално, без подршке рударства и обожене металургије.

Одлична сарадња са РТБ-ом

– Без обзира на то што смо вашој Ливници преузели велики део послова морам да кажем да је сарадња са Басеном и дан-данас одлична. Сваке године када у нашој Ливници радимо ремонту, борска за нас одради једну до две кампање, односно око 1.400 тона производа. И у току године обављамо размене за катоду са вами, а сарађујемо и са Топионицом. Сведоци сте да је недавно потписан и уговор по којем ће борска Ливница за нас израђивати бакарне трупце – рекао је Крајић.

падала великој басенској породици и распитамо се о њеном „здрављу“. Како данас послује, је ли приватник баук, јесу ли им плате редовне, да ли је било отпуштања радника, шта им је добро, а шта лоше донела приватизација и да ли је тамошњих 500 радника данас задовољно – била су наша основна питања – питања која, верујемо, интересују и све басенске раднике из разлога званог приватизација.

– Та прва, 2004. година, када смо се приватизовали, била је тешка – уводи нас у причу Слободан Крајић, заменик генералног директора ФБЦ за производно-техничка питања. Изашао је било 10 година таворења због тадашње ситуације у земљи, санкција, немогућности пласмана робе, наставке резервних делова, лоше цене метала на светском тржишту. Фактички, пословали смо јако лоше још од 1991. године. Када је на шиву РТБ-а донета одлука да се издвојимо из холдинга и приватизујемо, слика фабрике била је таква. Ипак, прива-

Инвестиције као предуслов успеха

Крајић даље, истиче да је, поред тога, веома битно то што је нови власник доста уложио у Фабрику, много више него што се то од њега тражило законским минимумом из огласа о продаји. Инвестирао је у реконструкцију опреме, али и набавио нову, савременију. Паралелно с тим, газда је одлучио да не отпусти ниједног радника, тако да никаквог социјалног програма и технолошких вишкова није било, прича наш саговорник. – Само та прва година била је тешка јер је требало поново освојити тржиште и повратити поверење старијим купацама. Срећом, све сертификате за производњу бакарних цеви смо на време обнављали и тако их сачували, а то нас је квалификовало за трговину са Европском унијом. Извоз смо врло брзо проширили и сада радимо за Француску, Холандију, Енглеску, Турску, Канаду, Италију, Румунију, Израел, Египат, Руску федерацију, Украјину, Немачку и све земље бивше Југославије. Данас смо извозно оријентисано предузеће јер 90 одсто производа пласирамо ван земље.

Друга година приватизације била је, по речима Крајића, стабилнија и наговештавала је успех на свим пољима. Производња је нарасла на 80% капацитета фабрике, а тада су се десиле и обимније инвестиције. У сто-процентно аутоматизовано ливно постројење уложено је близу два милиона евра, иновиране су и аутоматизоване и остale машине (жарна пећ

III је аутоматизована, а ускоро ће и пећ II) и сви виљушкари у унутрашњем транспорту су замењени новим.

Бољитак у пословању осетили су и радници јер су већ следеће године, а и 2007. примили и 13. плату, као накнаду за остварену добит предузећа. Просечна зарада је у то време била 36.963 динара и никада се није десило да нови власник закасни са исплатом. – Тринаесту плату добили бимо сигурно и прошле године да светска криза није „закуцала“ и на врата наше фабрике. Поремећај на тржишту метала проузроковао је пад потражње и то је, наравно, утицало на производњу. Морали смо 30 одсто људи да пошаљемо на плаћено одсуство. Таква ситуација трајала је до фебруара ове године, када смо преполовили од-

Исти „лонцац“ за све

Да се приватник домаћински опходи према радницима и фабрици коју је купио не говори само податак о инвестицијама и редовним платама. Необично за данашње услове јесте то што је нови власник задржао раднички ресторан где се, поред запослених, из „истог лонца“ храни и директоријум. Нема дуплог менија, па сви једу исто. Недавно је, приликом редовне контроле исправности, ресторан Фабрике оцењен максималном оценом на шта је посебно поносан Стеван Марић, заменик генералног директора за опште послове.

сунте. Ипак, тржиште се полако буди, темпо дневних наруџбина се успоставља, тако да мислим да ћемо се врло брзо вратити у колосек и четворобригадни систем рада. Без обзира на кризу, и ове године је планира-

Углавном се све ради притиском на дугме

но улагање од око 800.000 евра у наставак реконструкције и аутоматизацију преосталих машина.

Са газдом до рекорда

Планом пословања предвиђено је да ФБЦ у овој години произведе 10.000 тона бакарних цеви. Дневни налози које добијају већ им говоре да ће производњу опет усталити на 1.000 тона месечно. Највећу годишњу производњу Фабрика бакарних цеви остварила је управо под патронатом Руса. Претпрошка година била је рекордна са 10.443 тоне цеви. И прошала је тек за стотинак тона била слабија. Било би и више да њен последњи квартал није „појела“ криза.

Строги захтеви купаца и неуморива конкуренција учинили су да мајданпешчка Фабрика цеви у последњих неколико година знатно поправи паковање и транспорт робе у складу са стандардима. Асортиман је остао исти, с тим што се у последње време више траже цеви за расхладну технику и клима уређаје, а много мање за кућне инсталације. То је и разлог што 70 одсто производа, нарочито лети, прође кроз жарне пећи.

Горица Тончев Василић

Жарне цеви данас много траженије

Саопштење JCO РТБ Бор поводом новог „скраћеног тендера за Бор“

Тендерска заврзала

Не желимо репризу филма „Други тендер за продају РТБ-а Бор“! Нећемо дозволити да се на „мала врата“, за мало паре и нетранспарентно омогући А-Тецу већинско власништво над капиталом комбината бакра, наводи се, између осталог, у саопштењу JCO РТБ

РТБ. - Јединствена синдикална организација Самосталног синдиката РТБ-а Бор затражила је помоћ и подршку басенских радника, локалних самоуправа у градовима Тимочке крајине и њених грађана да заједничким снагама спрече „емитовање још једне лоше епизоде репризираног филма за продају Басена“. – Сада сценарио подразумева продају на „мала врата“, за мало паре, нетранспарентно и директним преговорима, а све да се А-Теси, ипак, омогући већинско власништво над компанијом. Напрасно се сада помињу вишак радника и брига за „државне новце“, док се аустријска компанија представља као наш једини спасилац. Овим путем упозоравамо све запослене у комбинату бакра и целу Тимочку Крајину, и тражимо подршку, помоћ да спречимо реализацију најновијег сценарија за „Бор“ – наводи се у саопштењу JCO Самосталног синдиката РТБ-а Бор.

Синдикат сматра да једино изградња нове Топионице може у животу да одржи Бор, Мајданпек, Зајечар и цео Тимочки регион, али да ће, уколико се робни кредит за њену

изградњу пренесе на А-Тес, ново пиротеталуршко постројење остати само илузија. - Кога још у овом тренутку занима, саркастично се питају у Самосталном синдикату, то што борска деца удишу сумпор-диоксид због старе Топионице, што је смртност деце у Бору у просеку највећа у Европи и што је цела Тимочка крајина и еколошка и економска ЦРНА ТАЧКА Србије.

Посебна пажња у овом саопштењу посвећена је свим „душебрижницима којима су уста пуна РТБ-а“. Синдикат констатује да је пет година протрађено на тендерске заврзламе и да се у овом тренутку, интензивније него ikada, јављају они којима не одговара то што се у компанији штеди на свим нивоима и поред тога што се цена бакра опоравља и што Басен полако враћа некадашњи сјај. Сви би ти наручени државни научници (доктори техничких наука), економисти, плаћени новинари и „бизнисмени светског гласа“ да РТБ, Тимочку Крајину и целу Србију претворе у економске зависнике, кажу у Синдикату и предлажу им да у фирмама које су се при-

ватизовале по новом Закону о приватизацији провере ко болье „газдује“ у Србији – држава или приватник.

- Волели бисмо да видимо које су то фирме користиле услуге консултантата и ових економиста и новинара. Да нису, можда, Магнохром, Југоремедија, Азотара, Трајал, Жупа, ЕИ Ниш, Прва петолетка, ИМТ, Новкабел?! – питају се и додају да сада сви брину о пореским обvezницима као да се плате посланици и разних државних службеника, као и накнаде за чланства у управним одборима исплаћују из буџета Холандије или Аустрије. – Где су била та господи кад је РТБ градио Ђердан, пруге и неповратно за развој Србије дао милионе марака? Сада, када држава жели да уложи, и то у производњу и нову Топионицу, а не у плате, сви дижу глас јер, забога, то није ни Београд ни Војводина, то је Бор у некој Тимочкој Крајини.

У саопштењу које је прослеђено пословодству Басена, председницима општина Бор, Мајданпек и Зајечар и медијима Самостални синдикат на крају је позвао све наручене економи-

Шта су говорили представници Владе

JCO Самосталног синдиката Басена „извукao“ је у саопштењу и све изјаве представника Владе и њених институција о РТБ-у. Побројане су само неке чињенице:

РТБ остаје у већинском државном власништву.

Разговараће се о стратешком партнерству за 40% продаје капитала РТБ-а.

У РТБ-у нема вишке радника. Прерасподелом, преквалификацијом, мерама изузетне штедње и савеснијим радом доћи ћемо до реалне "цене коштања" производње бакра и самим тим опоравити компанију.

РТБ је много дао Србији и ми га не можемо оставити сада када му је тешко.

Закон о приватизацији, члан 3. Забрањује приватизацију природних богатстава и добара у општој употреби, као добра од општег интереса.

сте да посетите Бор и обећао им гостопримство.

Г. Тончев Василић

Савез самосталних синдиката Србије протестом обележава Први мај

Минут до 12 и за Бор

БОР. - У организацији Савеза самосталних синдиката Србије у Београду ће се 29. априла одржати протест запослених у Републици. На овај начин, радници ће уочи свог празника, Међународног дана рада, покушати надлежним да скрену пажњу на њихов све тежи материјални положај изазван ефектима светске економске кризе и погубним приватизацијама. Протесту који ће почети у 11 сати и 59 минута, дакле у минут до дванаест, придружиће се и самостални синдикати у Бору, чуло се, поред осталог, на седници Већа СЦС борске општине.

- До сада Влада Републике Србије није имала много разумевања за нас. Синдикати, односно запослени у Србији, нису уопште консултовани о мерама за превазилажење незавидног стања у које је све нас гурнула светска финансијска криза. Када се погледају предложене мере види се да ће 90 одсто терета санације кризе поднети запослени, и да смо ми, у ствари, „на репу“ свих дешавања

Драгиша Трујкић

– рекао је Драгиша Трујкић, председник ВССС општине Бор. Додао је да би било добро да се Борани масовно прикључе протесту јер је „крајње време да узму судбину у своје руке и почну на време да утичу на њу“ и да је у ту сврху обезбеђен одређен број аутобуса за организовани одлазак у Београд.

На седници Већа СЦС општине Бор речено је, такође, да ће ове године програм обележавања Првог маја, односно традиционалног првомајског уранка на Борском језеру, бити организован у сарадњи са РТБ Бор, Општином Бор, Бортравелом, ЈКП „З. Октобар“ и овдашњом Полицијском управом. Истакнуто је да је за суграђане обезбеђен бесплатан аутобуски превоз до Борског језера и пригодан програм за који се постарао Центар за културу.

Г.Т.В.

Програм запошљавања младих

„Прва шанса“

Министарство економије и регионалног развоја и НСЗ расписале су конкурс за доделу субвенција за стручно оспособљавање и запошљавање 10.000 приправника заснивањем радног односа на одређено време. За време приправничког стажа послодавац остварује право на субвенцију за нето – плату и рефундацију трошкова за обавезно социјално осигурање. Висина нето – плате и трајање стажа зависе од степена стручности незапосленог лица и износе **20.000 динара (12 месеци)** за приправника са најмање четврогодишњим високим образовањем, **18.000 (девет месеци)** са вишом или високим трогодишњим и **16.000 (шест месеци)** са средњим образовањем.

Право да учествују на конкурсу имају послодавци који припадају приватном сектору, редовно уплаћују порезе и доприносе и који су солвентни. У програм могу да се укључе незапослени који се налазе на евиденти НСЗ, немају радно искуство у стручни, имају мање од 30 година и стручну спрему од трећег до седмог степена. Рок за подношење захтева је 20. децембар 2009. године.

Ј.С.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Обавештавају се ученици Техничке школе у Бору (машинског, рударског, металуршког, хемијског и електро одсека) који су матурирали 1979. године, као и они који су 1978. завршили трогодишње школовање, да је

СУСРЕТ ГЕНЕРАЦИЈЕ

заказан 6. 6. 2009. године, у 11 часова, у Техничкој школи.

Ближе информације на телефоне: 063/490-773; 030/458-730 и 030/427-423.

Басенски синдикати о продужењу рока А-Теси

Магла око нас

У Самосталном синдикату тврде да има много непознаница у новој стратегији за РТБ и кажу да А-Тес није озбиљан инвеститор. – Пристојимо само на солуцију добровољног изјашњавања и отпремнику од 750 евра по години стажа, као НИС-у, кажу у синдикату „Независност“ ТИР-а.

Драган Алексић, Василије Шевченко и Горан Антић

РТБ. - Таман када се чинило да ће најава о изградњи нове топионице у Бору стишати синдикалне страсти и умирити све „неверне Томе“, уследила је одлука Агенције за приватизацију да продужи компанији А-Тес рок за достављање коначне понуде за стратешко партнерство с државом, а

нову стратегију приватизације и да им је последња доступна била она о продаји 100 одсто имовине. – У тој претходној стратегији пише да смо обавезни да направимо Колективни уговор заједничког предузећа, уговоре о раду и, уколико буде вишака радника, израдимо А и Б социјални програм. Зато нећемо дозволити да стратешки партнери дође пре него што потпишемо Колективни и Уговор о међусобним правима и обавезама. То је и законска обавеза, а она, између осталог, подразумева поштовање затечених нормативних аката најмање годину дана.

Драган Алексић, председник ЈСО Самосталног синдиката РТБ-а, сматра да не постоји ниједан писани документ Агенције за приватизацију или Министарства економије који потврђује да је компанија А-Тес испунила све услове постављене на новом тендру за Басен. – Као субјект приватизације, ми не знајмо ни зашто је А-Тес тражио одлагање рока до 15. маја, а питам се и шта ће се то десити за ових петнаест дана што се већ до сад није десило – каже Алексић.

Изражавајући сумњу у регуларност јавног позива за избор стратешког партнера, Милутин Неговановић, председник Самосталног синдиката РТБ-а, тврди да је пролонгиранjem рока за достављање коначне понуде прекршена процедура јавног огласа због непоштовања члана 5.

Ни у Синдикату „Независност“ ТИР-а више нису сигурни у то да ће до стратешког партнерства доћи, те зато, своје виђење генерализују и ставове преиначују у захтеве. – У РТБ-у нема вишака радника. Пристојимо само на солуцију добровољног изјашњавања и отпремнику од 750 евра по години стажа, као НИС-у. Овај захтев мора да буде саставни део минималног, односно обавезујућег социјалног програма како би Агенција, уколико га се стратешки партнери не придржава, могла да ра-

скине уговор – категоричан је Драган Јанкучић, председник овог синдиката. Он додаје да су, без обзира на то да ли ће бити стратешког партнериства или не, улагања у нову топионицу неопходна и то, пре свега, због екологије и здравијег живота у Бору, а и шире.

Хоће посао

-Никакав социјални програм и еври данас нису гаранција, а поента није у томе да се ми из синдиката такмично ко ће тражити већу отпремнику. Нисам за социјални програм, то ме асоцира на социјално стање, социјалне случајеве. Морамо, каже Драган Алексић, да сачувамо сва радна места и то по сваку цену.

-Наши превасходни циљ је да људи овде имају посао и да имају од чега да живе. Није решење да узмемо неку ситну отпремнику и да се после, као бумеранг, сви вратимо држави као социјални случајеви – додаје Василије Шевченко.

А-Тес или „дежа ви“

Став мајданчеког Самосталног синдиката је, према речима Горана Антића, председника тамошње синдикалне организације, одавно познат.

-А-Тес нити је купац, нити је стратешки партнери за РТБ. Нама није потребан стратешки партнери који успут тврди да има три хиљаде људи вишака. Потребан нам је озбиљан инвеститор, а то није аустријска компанија – конкретан је Антић.

Милутин Неговановић и Јадран Поповић

бечка компанија прави стратешки партнери који ће улагати у рударство и цео РТБ. Цела му та прича, каже, личи на „дежа ви“ или већ виђено. – А-Тес у Србији за собом оставља само негативне примере. Чујем да су у Суботици опет прогласили вишак од 170 људи, па ће тамо од некада велике фирме буквально остати само радионица. И наша компанија ФОД није славно прошао. Питам се шта ће од њих остати у мају, када престане да важи клаузула из уговора да годишње сме да отпусти само 15% запослених.

Г. Тончев Василић

Драган Јанкучић

та нова вест, поново је, по ко зна који пут, подигла адреналин представницима запослених. Никоме из Самосталног синдиката није јасно ама баш ништа, па тако и почињу своју причу о најновијим дешавањима у приватизацији комбината бакра.

-Разлози продужења рока компанији А-Тес мени нису познати и ја не знам зашто је то урађено. О томе сам, као и моје колеге, обавештен преко медија и, у најмању руку, могу да кажем да то није у реду. Незадовољан сам што се договори и рокови не поштују – каже Василије Шевченко, председник Самосталног синдиката Топионице и не кријући разочарање наводи да је још пре неколико месеци са министром економије и представницима Агенције за приватизацију било договорено да се два пута месечно разговара о свим стварима везаним за приватизацију РТБ-а. Он подсећа да синдикати нису ни видели

Реаговање ЈСО РТБ на најављено повећање цене услуга у Бору

Стоп ценама

РТБ. - Поводом најаве градских комуналних предузећа да ће од Скупштине општине Бор тражити подршку и „зелено светло“ за повећање цене услуга, Јединствена синдикална организација РТБ-а Бор упутила је 3. априла отворено писмо председнику СО Бор, др Предрагу Балашевићу и осудила актуелну пословну политику борских јавних предузећа.

-Не може се немар локалне самонадре и директора јавно-комуналних предузећа покривати повећањем цене услуга. На тај начин, директно се угрожава стандард грађана и запослених у РТБ-у Бор, а индиректно се омета наш труд да, колико год је то могуће, ублажимо негативне ефекте глобалне економске кризе. Оштро се, зато, противимо оваквој пословној политици градских установа – категоричан је Драган Алексић, председник ЈСО РТБ Бор.

Самостални синдикат Басена осудио је и претње поједињих министара ригорозним смањењем трансфера локалним самоуправама, смањењем броја запослених и зарада, и понудио помоћ у преговорима са ресорним министарствима да до тога не дође. Подсетио је, такође, на институцију Социјално-економског савета који је у борској општини формиран са задатком да се приликом усаглашавања и формирања цена услуга јавно-комуналних установа и предузећа морају консултовати и синдикати.

Овај апел није уродио плодом јер су на седници Скупштине општине Бор 24. априла одборници, ипак, изгласали нове, више цене комуналних услуга. На овом заседању је, између осталог, дужности председника Скупштине општине разрешен др Предраг Балашевић.

Г.Т.В.

Представници немачког Института за међународну сарадњу посетили басенски ТЦ

Образовање ради бржег запослења

В. Шур: Циљ посете је процена потребе образовања одраслих, на основу које ће бити донета одлука о мерама помоћи немачке владе овим активностима у борском региону. – **Д. Здравковић:** Осим за сеоски туризам, са Транзиционим центром ћемо договорити и друге видове обуке који се овде процене као потреба. – **Д. Ранђеловић:** Наша циљна група су сви који су отишли из РТБ-а, чланови њихових породица, али и тренутно запослени ради стицања додатних знања

РТБ. – Немачка држава, која је појединачно највећи донација у Србији, усмерава своју помоћ, поред осталог, и посредством Института за међународну сарадњу. Реч је о телу које пресликава ка инострanstvu активности великог савеза од преко 1.000 високих народних школа Немачке и путем кога се део представља наших пореских обвезника инвестира, тачније шаље као помоћ, у свету. Оно има своја представништва у 56 земаља – истакао је Волфганг Шур, представник Института за међународну сарадњу Републике Немачке, 13. марта, у Центру за транзицију запослених у РТБ-у Бор.

Циљ посете, по његовим речима, била је процена потребе образовања одраслих у Србији, на основу које ће бити донета одлука о мерама помоћи немачке владе овим активностима у борском региону. Наиме, Немачка путем својих министарстава за међународну сарадњу и развој и иностраних послова, обезбеђује знатна средства у едукативне сврхе ради повећања запошљивости локалног живља. То чини посредством Института за међународну сарадњу, чији је репрезентант у Србији Друштво за образовање одраслих у Београду. О томе је говорио Душан Здравковић, руководилац пројекта у овом друштву.

Финансијска подpora немачке владе представља основу сарадње Друштва за образовање одраслих, Транзиционог центра РТБ-а,

Волфганг Шур (лево) и Душан Здравковић (десно)

Друштва младих истраживача и Регионалног центра за континуирано образовање одраслих у Бору. Захваљујући њој, реализовали смо заједничке активности, почев од организације фестивала образовања одраслих 2001. године, које су се потом пренеле и на еколошку, културну и друге врсте едукације. У претходним годинама то је било унапређење

запошљивости кроз обуку за развој сеоског туризма. Ове године, осим што настављамо тај пројекат, са басенским Транзиционим центром договорићемо и друге видове обуке вишкова радника за оно што се овде процени и препозна као потреба – казао је Здравковић.

Драган Ранђеловић, координатор Центра за транзицију запослених у

РТБ-у, упознао је госте са његовом информативном и едукативном функцијом, као и сарадњом са образовним институцијама које могу да обаве обуку радника. Он је посебно нагласио да је до сада близу 500 басенских радника завршило тридесетак различитих обука, за шта је утрошено око осам милиона динара.

Наша циљна група су сви који су отишли из РТБ-а, чланови њихових породица, али и тренутно запослени у предузећу ради стицања додатних знања која би им омогућила да сачувају постојећа радна места. Више од годину дана интензивно радио преквалификацију и доквалификацију за различита занимања, почев од геобушача, руковаља грађевинских машина, преко заваривача и столара за израду алуминијумске столарије, до сервисера рачунара, козметичара, вођења пословних књига. С обзиром на то да Бор има неразвијене услуге, то су и потребе за образовањем у сервисно-услужном сектору велике, затим знања из области предузетништва, алтернативних делатности попут туризма, пољопривреде, док је еколошка проблематика стална потреба у нашем граду. Са Друштвом за образовање одраслих летос смо наставили сарадњу у обуци за сеоски туризам јер намеравамо да део наших бивших радника усмеримо за то – закључио је Ранђеловић.

Ј. Станојевић

Конкурси Националне службе за запошљавање

Накнаде за нова радна места

Субвенција од 130.000 динара за адаптацију или куповину пословног простора и набавку основних или обртних средстава. – Висина накнаде послодавцима који отварају до 50 нових радних места зависи од развијености општине и износи 160.000 динара у најнеразвијенијима, 130.000 у неразвијеним и 80.000 у осталим. – Конкурс за учешће у финансирању програма преквалификације, односно доквалификације незапослених за потребе послодавца

БОР. – Национална служба за запошљавање расписала је 18. марта јавни позив за доделу субвенција незапосленим лицима за самозапошљавање, као и послодавцима за отварање нових радних места у 2009. години. Он предвиђа доделу финансијске подршке за близу 300 незапослених са евиденције НСЗ који желе да покрену сопствени посао. Субвенцију за самозапошљавање, у износу од 130.000 динара, могу да остваре радници који су остали без посла као вишак, споразумно уз исплату отпремнине и услед стечаја предузећа, и то: за адаптацију или куповину пословног простора и набавку основних или обртних средстава. Уколико више незапослених жели да се удружи ради отпочињања сопственог бизниса, свако појединачно подноси захтев.

Један од основних услова за остваривање субвенције јесте да је лице на евиденцији незапослених, као и да је завршило обуку за самозапошљавање у оквиру НСЗ или друге одговарајуће организације. Право на ову накнаду не може се остварити за обављање делатности индивидуалног пољопривредног газдинства, задруге,

удружења грађана и друштвених организација, у области трговине, финансијског посредовања, такси услуга, мењачница и игара на срећу. Ограничења се односе и на случајеве када је лице већ остварило право на једнократну исплату новчане накнаде за самозапошљавање или није испунило ранију уговорну обавезу према НСЗ.

Субвенција се одобрава и послодавцима који отварају до 50 нових радних места ради запошљавања лица која су на списку НСЗ, односно вишака запослених. Висина накнаде зависи од развијености општине у којој се лица запошљавају и износи 160.000 динара у најнеразвијенијим, 130.000 у неразвијеним и 80.000 у осталим општинама. И овде су предвиђени критеријуми које послодавац мора да задовољи, како би стекао право да конкурише.

Следећи конкурс расписан је 30. марта, а односи се на учешће у финансирању програма преквалификације/доквалификације незапослених лица за потребе послодавца уколико на евиденцији НСЗ нема таквих са траженим занимањем или лица која поседују знања и вештине неопходне

Сеоски туризам - једна од развојних шанси борске општине

за рад на слободним пословима. Преквалификација, односно доквалификација се може реализовати по интерном програму послодавца или комбиновано према његовом и програму образовне установе. Конкурс траје до испуњења предвиђене квоте, а најкасније до 20. децембра ове године.

Све додатне информације о услова и поступку доделе субвенција, као и захтев са бизнис-планом, заинтересовани могу добити у Филијали НСЗ у Бору, Ул. 7. јули 29, телефоном 030/453-126 или на интернет страницама НСЗ www.nsz.gov.rs

Ј. Станојевић

Седница локалног савета за запошљавање СО Бор

Посао наш најнају

Борска средина има изузетну потребу решавања овог проблема и зато се морају пронаћи додатни средства. – Државна каса се тешко пуни ове године, па је успорена реализација активних мера запошљавања НСЗ. – Јавни радови су начин да одређени број незапослених, посебно НКВ и старијих, бар привремено нађу ухлебљење

Драган Жикић, Драган Ранђеловић, Мирко Мирковић и Боривоје Миловановић на седници савета

БОР. – Нови Закон о запошљавању, чије се усвајање ускоро очекује, одређује другачију позицију локалног савета за запошљавање. Иако оснивање савета није обавезно, Скупштина општине, ради бржег и квалитетнијег решавања овог проблема, може да донесе свој локални програм запошљавања, али искључиво на основу мишљења савета. За реализацију тог плана мора да постоји финансијска база коју, осим средстава државе, чине и она која обезбеђује локална самоуправа. Тај новац се дефинише као посебан буџетски фонд и омогућује да се конкурише за одговарајућа средства и код

Министарства економије и регионалног развоја. Наша средина има изузетну потребу за решавање проблема запошљавања и зато морамо пронаћи могућности изналажења додатних парова – казао је **Драган Ранђеловић**, председник локалног савета за запошљавање СО Бор, 24. марта, на седници којој су, поред чланова савета, присуствовали представници борске филијале НСЗ, као и јавних предузећа и институција које ове године конкуришу за јавне радове.

Ранђеловић је посебно нагласио да је савет, као саветодавни орган, формиран на партнерском принципу од представника организација заин-

тересованих за решавање проблема запошљавања. Премда у борској општини функционише већ неколико година, савет је до сада деловао, углавном, без средстава. Упркос томе, утврђени су елементи локалног програма запошљавања као део Стратешког акционог плана социјалне политике општине Бор у поглављу

них места (130.000 динара) и организовању јавних радова. Републичка влада је, наиме, одлучила да субвенционише једино приватни сектор, а с обзиром на чињеницу да се државна каса ове године тешко пуни, успорена је и реализација ових мера.

Локални савет за запошљавање сваке године разматра проблематику

Из Бора 27 пројекта

До истека рока (30. марта) борској филијали НСЗ укупно је поднето 46 пројекта за извођење јавних радова од интереса за Републику Србију – са територије општине Бор (27), Неготина (осам), Мајданпека (седам) и Кладова (четири). Највише пројекта (26) је из социјалних, хуманитарних и културних делатности, затим 14 из области заштите животне средине и шест из обнављања и одржавања јавне инфраструктуре. Њима је предвиђено ангажовање 741 лица са евиденције НСЗ, и то 485 без квалификација, 217 са трећим и четвртим степеном стручности, 16 са петим и шестим, и 23 факултетски образована. Радови ће трајати од три до шест месеци. Планирана средства достижу 127 милиона динара. Пројекти су прослеђени Министарству економије и регионалног развоја, одакле се дистрибуирају надлежним министарствима која дају мишљење за сваки појединачно. Коначна одлука очекује се крајем априла.

које се односи на активне мере запошљавања.

Мирко Мирковић, директор борске филијале НСЗ, информисао је присутне о реализацији програма активних мера запошљавања тржишта рада у 2009, за које је држава из буџета ове године планирала укупно три милијарде динара, од чега 650 милиона за јавне радове. Реч је о програмима стручног оспособљавања приправника, волонтера и практиканата, новчаној помоћи за самозапошљавање, опремање и отварање нових рад-

јавних радова и помаже свим заинтересованим лицима у општини који желе да их реализују. Постоје новине у организовању овогодишњих јавних радова у односу на лајске, како је истакао **Боривоје Миловановић** из борске филијале НСЗ, а то су њихово трајање (најдуже шест месеци) и немогућност финансирања обуке лица који су њима обухваћена. Ипак, они су начин да одређени број незапослених, нарочито НКВ и старијих, бар привремено нађу ухлебљење.

Ј. Станојевић

Пројекат "Отпремнином до посла" продужен до септембра

Подршка поновном запошљавању

Уместо у личну потрошњу, 36 бивших басенских радника се определило за продуктивно улагање отпремнине. – На овај начин 1.638 радника у Србији дошло до нових радних места, а 146 последаваца запослило технолошке вишкове и оне који су остали без посла услед стечаја предузећа

БОР. – Пројекат "Отпремнином до посла", који већ две године успешно спроводе Национална служба за запошљавање (НСЗ) и пројектни тим Програма Уједињених нација за развој (UNDP), продужен је до септембра ове године. Оценивши да су остварени добри резултати, одлуку о томе једногласно су усвојили Министарство економије и регио-

запошљавање вишкова и оних који су остали без посла услед стечаја предузећа. Пројекат је мотивисао бивше раднике да своје отпремнине уложе у ново запослење. То је од посебног значаја имајући у виду да се у великом броју случајева средства потроше, што директно утиче на повећање ризика од незапослености, а тиме и сиромаштва. Људи су проме-

Износ субвенције

Право на субвенцију за опремање радног места или обуку запосленог, у висини од 80.000 динара, може остварити последавац који запосли лице које је остало без посла као вишак и коме је споразumno престао радни однос, уколико је износ отпремнине нижи од 3.000 евра или лице живи испод границе сиромаштва. Његова обавеза јесте да уложи део отпремнине (200 евра). Право да конкуришу за ова средства имају сви последавци без обзира на делатност коју обављају (није искључена трговина, пољопривреда и таксис услуге).

Финансијска подршка за ново запошљавање додељује се и последавцима који отварају до 50 нових радних места за незапослене којима је последњи радни однос престао услед стечаја последавца. Износ ове субвенције је 100.000 динара по лицу које се запошљава на неодређено време и може се користити искључиво за опремање нових радних места или обуку незапослених.

Рок за подношење захтева је 15. јул ове године.

налног развоја, Аустријска агенција за развој (ADA), који су обезбедили средства за реализацију пројекта, НСЗ и UNDP.

– Настављамо да подржавамо поновно запошљавање радника који у периоду транзиције остају без посла, између осталог, субвенцијама за самозапошљавање и финансијском подршком последавцима – за

или свест, дугорочно размишљају о својој будућности. Уместо за личну потрошњу, определили су се за продуктивно улагање отпремнине – истиче Ивана Ђукић Милановић, руководилац пројекта.

Уз подршку пројекта до сада је 1.638 радника у Србији дошло до нових радних места. Од укупног броја корисника, 1.257 је остварило субвен-

цију за покретање сопственог бизниса, док је 381 засновало радни однос код новог последавца, такође, уз улагање дела отпремнине у ново запослење. Истовремено, 146 последаваца из приватног сектора је искористило средства за запошљавање технолошких вишкова и радника који су остали без посла због стечаја предузећа. Анализа старосне и родне структуре показује да је просечна старост корисника ових средстава 48 година, док удео жена у њиховом укупном броју износи око 40 одсто.

Зорица Петровић Ливаја - бивша радница ФОД-а која је уловила у воде сопственог бизниса

Пројекат покрива све регионе у Србији, а највише радних места отворено је у Крагујевцу, Ужицу, Врању, Крушевцу, Нишу и Краљеву. Како сазнајемо од **Драгана Ранђеловића**, координатора Центра за транзицију запослених у РТБ-у, средства из овог пројекта искористило је 36 бивших басенских радника, углавном оних који су по основу социјалног програма напустили предузеће 2006. године. Сви заинтересовани детаљније могу да се информишу у басенском ТЦ-у (030/ 427-423).

Ј. Станојевић

Нови циклус Еколошких дана Бора и Борског округа

“Сви смо у истом чамцу”

Д. Ранђеловић: Ове године настављамо реализација овог комплексног, мултимедијалног и партнеришког програма поводом 19 значајних еколошких датума. – Обележени светски дани шума, вода, метеорологије, физичког кретања и здравља. – Циљеви пројекта “Река Тимок” – сарадња између Србије и Бугарске ради заједничког управљања сливом ове реке. – Светски дан здравља посвећен повећању безбедности болница у ванредним ситуацијама

БОР. – Поново смо на почетку новог циклуса Еколошких дана Бора и Борског округа 2009. који су, као својеврсна промоција ове средине, већ постали еколошки бренд нашег града. Настављамо овај комплексни, мултимедијални и партнеришки програм поводом 19 значајних еколошких датума, организовањем разноврсних активности, уз очекивање да се и даље укључују нови учесници, садржаји и поруке – казао је Драган Ранђеловић, председник Друштва младих истраживача, 23. марта, на презентацији у Народној библиотеци у Бору.

Прво промотивно вече било је уприличено поводом обележавања светских дана шума (21. март), вода (22. март) и метеорологије (23. март). Љиљана Марковић Луковић, из Канцеларије за заштиту животне средине општине Бор, најпре је истакла значај шума поредећи их са плућима планете.

Повећање површина под шумама има немерљив значај за животну средину. Ресурсима шума треба управљати на одржив начин, како би се задовољиле друштвене, економске, еколошке, културне и духовне потребе садашњих и будућих генерација. Светски дан вода обележава се и као део светске кампање Вода за живот 2005 – 2015, о чему речито говори слоган “Без обзира на то да ли

живимо узводно или низводно, сви смо у истом чамцу”. Овогодишња тема дана вода је “Заједничке воде – заједничке могућности – прекогранице воде”, а дана метеорологије “Време, клима и ваздух који дишемо”.

Топлица Марјановић из Еко-клуба ДМИ представио је међународни пројекат “Река Тимок”, чији су циљеви развој комуникације и сарадње између Србије и Бугарске за дефинисање уговора о заједничком управљању басеном ове реке.

–Почетни сценарио погледа у будућност подразумева да се загађење вода и приобаља незнатно смањује, а успоставља се погранична сарадња ради процене ризика по животну средину и здравље људи. Корак даље би био смањење загађење реке и приобаља, интензивније коришћење земљишта, изграђени системи за наводњавање и спречено загађење подземних вода – нагласио је Марјановић.

Потом су чланови Центра за младе талente из Бора презентовали радове о квалитету вода Брстовачке реке и Тимока, а луткарска група “Полетарац” ОШ “Душан Радовић” извела је лутка - представу. Организатори ове презентације били су Друштво младих истраживача, Канцеларија за заштиту животне средине и Еколошки фонд општине Бор.

Еколошки дани настављени су 7. априла обележавањем светских дана физичког кретања за здравље (6. април) и здравља (7. април). Поздрављајући присутне у име борског Здравственог центра, др Славица Петковић је истакла да је овај датум најважнији дан Светске здравствене организације који се обележава од 1950, сваке године са другом темом, а у циљу повећања свести о значају здравља.

–Овогодишња тема је “Спасите животе, учините болнице безбедним у кризним ситуацијама” јер у ванредним условима, када су елементарне непогоде, управо се очекује брз и ефикасан одговор здравствених установа и радника. У таквим ситуација-

бар закључак и велики допринос у том смислу. Др Снежана Чучовић из борског Здравственог центра говорила је о Светском дану здравља као значајном еколошком датуму, а др Снежана Живковић је представила Службу хитне помоћи у Бору.

–У Служби је прошле године обављено 17.876 прегледа, што са онима на терену износи 22.258. Просечно месечно пређемо 6.061 км. Број саобраћајних удеса 2008. био је 66, а реанимација 33 – истакла је Живковићева.

Уследила је презентација рада Центра за младе талente о генетичким аномалијама у случају Дауновог синдрома, а приказани су и кратки здравствени филмови о алергија-

Славица Петковић, Снежана Чучовић и Дијана Мильковић

ма болнице и домови здравља су места сигурности и солидарности, а да бисмо могли да пружимо такав одговор, неопходна је одговарајућа опрема и едукован кадар. Улагање у безбедност здравствених објеката представља улагање у заштиту здравља и сигурности људи, што је један од најважнијих циљева СЗО – рекла је др Петковић.

Др Дијана Мильковић из ЗЗЈЗ “Тимок” из Зајечара истакла је да ова регионална здравствена установа током целе године води рачуна да не дође до ванредних ситуација, па сматра да стално мерење аерозагађења у Бору можда једног дана омогући до-

ма, сунчаници, преломима и угнућима. Љубиша Радивојевић из ДТВ Партизан – Соко говорио је о излету до Брстовачке Бање, поводом Светског дана физичког кретања за здравље, у коме је учествовало 60 ученика ОШ “Вук Каракић”. У културном делу програма отворена је изложба ликовних радова деце из Установе за децују заштиту “Бамби” и ОШ “Свети Сава”, а најбољи – Теодора Николов, Јелена Станковић, Ива Анђеловић, Урош Траиловић, Александар Живковић и Филип Јенић награђени су књигама.

Ј. Станојевић

Од 31. маја до трећег јуна 17. Еколошка истина – ЕКОИСТ '09

Заштита природних вредности

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ. – Седамнаести научно-стручни скуп са међународним учешћем Еколошка истина – ЕКОИСТ '09 - одржаваје се од 31. маја до 3. јуна у кладовском хотелу „Aquastar Danube“. Како стоји у првом обавештењу потенцијалним учесницима, ЕКОИСТ ће, у оквиру тематике Природних вредности и њихове заштите, обухватити више области.

Технолошка страна заштите биће сагледана кроз еколошко инжењерство, санацију и рекултивацију деградираних површина, рециклажу секундарних сировина и отпада, као и управљање отпадом. Наравно, у жижи је сама заштита и очување природних вредности, уз осврт на водоснабдевање и заштиту вода, одрживи развој и енергетску ефикасност. Не изостаје ни друштвени

аспекти, па ће се радови дотаћи и урбаније екологије, еколошког менаџмента, односа локалне самоуправе према заштити животне средине, као и реализација екологија-етика-еколошко васпитање и НВО. Планиране су и посебне сесије за научно-истраживачке пројекте и научни подмладак.

Председник Програмског и Организационог одбора ЕКОИСТ-а '09 је проф. др Звонимир Станковић са Техничког факултета у Бору, који је и организатор овог скупа, а председник Научног одбора проф. др Стеван Станковић, са Географског факултета у Београду. Суорганизатори ЕКОИСТ-а су Завод за јавно здравље „Тимок“, Зајечар, и Друштво младих истраживача, Бор.

Љ. А.

Још једно ексклузивно откриће на локалитету под заштитом
УНЕСКО

Снимљена нова „Ромулијана“

Геомагнетним и геофизичким истраживањима, која су обавили стручњаци немачког Института за археологију из Франкфурта на Мајни, недалеко од Феликс Ромулијане, јесенас су под земљом откривени обриси монументалне грађевине површине око 300 квадратних метара.

-Зидови те грађевине направљени су од чврстог материјала – изјавио је тада директор зајечарског Народног музеја Бора Димитријевић. – Објекат има два пролаза. Мислим да је у питању храм, али ћemo више знати након даљих истраживања!

Димитријевић је подвукao да су током сарадње са колегама из

Немачке, на површини од 35 хектара у околини Ромулијане, под земљом откривени обриси још 25 објекта.

-Та открића бацају потпуно ново светло на историјске податке о Ромулијани – тврди директор народног Музеја. – Јер, до сада је сматрано да је место рођења императора Гаја Галерија Валерија Максимилијана (293-311), цара-говедара, било село. Али, ови налази упућују на то да је реч, ипак, о римском насељу са одликама града!

Ове године се очекује наставак истраживања на простору између царске палате и сакралног комплекса Магура. Ромулијана, која је од Зајечара удаљена 11 km, најрепрезен-

тативнији је објекат римске дворске културе, за који се дуго сматрало да је само римско војно утврђење – каструм. Систематска истраживања су почела још 1953. и већ се у првим годинама, са проналаском велелепних мозаика и архитектонских украса, видело да ту нема ничега везаног за војнички живот.

Дилему да се заиста не ради о војном утврђењу, нити о бањи за богате Римљане, разрешио је легендарни професор Драгослав Срејовић после

проналаска мозаика са приказом „Диониса“, монументалног жртвеника у северном делу града и већег храма у јужном делу. Међутим, тек 1984. године проналази се кључни доказ у југозападном делу палате – велики камени блок са натписом Феликс Ромулијана (Срећна Ромулијана). Било је јасно да се ради о споменику римске дворске културе и то о палати императора Гаја Галерија Валерија Максимилијана.

„Вечерње новости“

Мали огласи

Продајем локацију за гаражу (извучен темељ), као и нова дрвена гаражна врата у Бору, Ул. Јована Дучића (испод Заставе).

Телефон за информације 030-425-598, после 15 часова.

УКРИШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3	4	5		6	■	7	8	9	10	11	12	13
14						■	15	16						
17				■	18				■	19				
20			■	21				■	22			■	23	
■	■	24	25				■	26			■	27	■	■
28	29	■	30			■	31				■	32	33	34
35		36			■	37				■	38			
39				40				■	41					
42						■	43							

ВОДОРАВНО: 1. Спорно питање, 7. Воћна биљка, 14. Радник у руднику, 15. Списак биоскопских представа, 17. Главни град Јордана, 18. Име америчког глумца Саваласа („Коџак“), 19. Нападање ружним речима, 20. Мала шумица, луг, 21. Река у Француској, 22. Комад, 23. Аеро-клуб (скр.), 24. Плућна сипња, 26. Дебела неостругана даска, 28. Децибел (скр.), 30. Ужичанин, 31. Украјна сребрна нит, 32. Град у Немачкој, 35. Рад са плугом, 37. Нојева барка, 38. Филмска звезда, дива, 39. Жаба крекетуша, 41. Словни знак (мин.), 42. Пустиња у Чилеу, 43. Прамен косе.

УСПРАВНО: 1. Греда испод врата, 2. Град у Срему, 3. Соба (тур.), 4. Владар у бановини, 5. Симбол лоренцијума, 6. Речна риба, 7. Београдска пекарска индустрија (скр.), 8. Друга

нота солмизације, 9. Одгајалиште коња, 10. Плафон, 11. Уз, при, 12. Име водитеља Булића, 13. Мера за папир, табак, 16. Име америчке певачице Фицлерд, 18. Главна мисао расправе, 21., 22. Шипка за стрељање из лука, 25. Део Београда, 26. Такмичар у трици, 27. Творац, 28. Врста пса, 29. Најближи рођак, 31. Гутљај, 33. Вулканска маса, 34. Тмина, 36. Атија одмила, 37. Име наше тенисерке Ивановић, 38. Бродске саонице, 40. Именица (скр.), 41. Спортска прогноза (скр.).

Крста Иванов

he, apk, crpk, rcrpnika, crcka, Atra-
actma, Tern, pypka, ras, Ceha, jeo, ak,
gjek, qpeckra, pyrap, peneptrap,
PEMEEHE - BOJOPARHO: upo-

Изјава захвалности

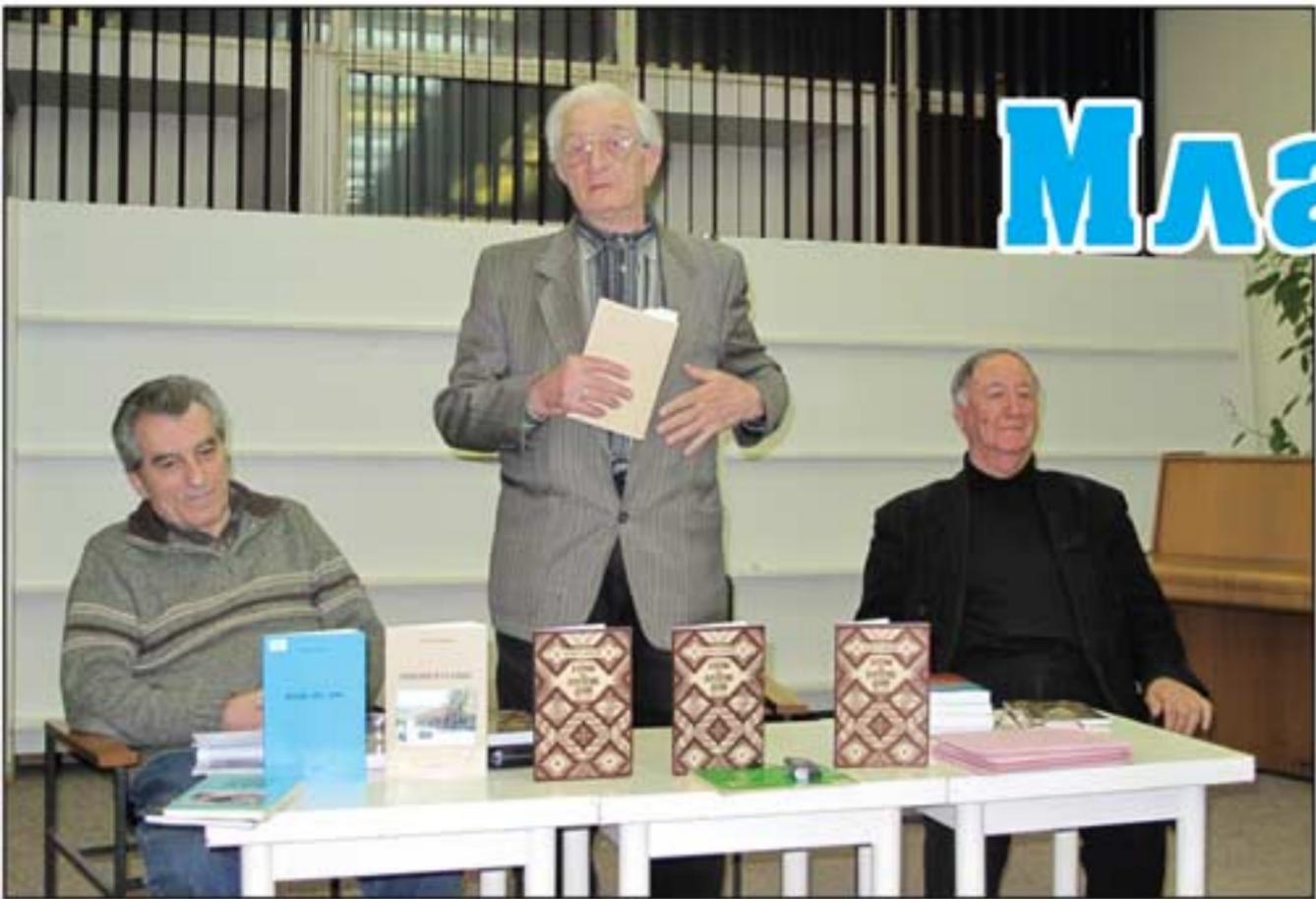
Захваљујемо се рођацима, пријатељима, колегама и комшијама што нам се у најтежим тренуцима нађоше да нам олакшају бол за нашим вољеним супругом и деком

**Григоријем Гришом
Бовдурец**

Посебно се захваљујемо лекарима и медицинском особљу Здравственог центра Бор који су учинили све што је у њиховој моћи.

Породица Бовдурец

Милен Миливојевић, Петар Алексић и Драгослав Манић Форски

БОР. – По древној мудрости да је “сваки човек дужник своме завичају” и по сазнању да је завичај вечити кла-денац инспирација, наш суграђанин, професор **Петар Алексић**, и у својој другој, књизи пише о Пироту. Као “пиле које се враћа гнезду, тако се и он у мислима враћа стазама детињства и младости, овога пута невеселим “Ратним и поратним данима 1941-1950”. Доносећи, пре свега, истину о том времену, његова књига има значајну документарну вредност за историографију горњег Понишавља.

Овако је књижевник **Драгослав Манић Форски** најкраће оценио књи-гу свога професора Петра Алексића, који је, осим што је био најомиљенији генерацији матураната коју је “извео” 1956. године, био и “главни кри-вац” да Форски, као његов ученик, касније и сам зађе у књижевне воде и у српску књижевност уведе Лужницу и њене људе књигама “Печалбари”, “Јесен живота”...

-**Бирајући догађаје у којима је био актер или бар сведок, Алексић у свом мемоарском казивању лаког, пријемчивог стила – каквим га је оце-нио Милен Миливојевић - прати рат-**

Представљена књига проф. Петра Алексића “Ратни и поратни дани”

Младима за наук

Бирајући догађаје у којима је био актер или бар сведок, аутор у свом неполи-тизованом мемоарском казивању пријемчивог стила, омогућава младима да тешка времена, која описује, лакше упореде са временом у коме живе и боље вредију његова достигнућа

на и поратна збивања у Пироту, па оваква неполитизована сведочења представљају поуздан уџбеник историје нарочито онима којима су описане године далека прошлост. Догађаје које је као дете видео, осетио и схватио, аутор тако и описује – без накнадне памети.

Аутор сматра да о деценији између 1940. и 1950. када нам се десио Други светски рат, окупација, борба за ослобођење, обнова и изградња земље и новог друштвеног, државног – републиканског уређења – не треба говорити само кроз сувопарне историјске чињенице:

- У нади да ће доћи неко боље време када ће моћи да се пише само о неким ведријим стварима, настојао сам – каже Алексић – да млади нараштај, кроз ове животне приче, боље упозна у каквим приликама и условима се онда живело. Тако ће их лакше упоредити са својим временом и боље вредновати његова достинућа. А оне говоре о томе како су људи доживели окупацију под Бугарима, како су се понашали Бугари као окупатори приказујући се као ослободиоци јер су

сматрали да су то њихови крајеви. Потом, како су се Пироћани довијали да у тешким, оскудним временима створе минималне услове за преживљавање када није билоовољно ни обуће, ни одеће, ни хране.

Тиме што је представљена 26. марта (готово) на десетогодишњицу бомбардовања од НАТО-сила, књига проф. Алексића о страдањима у Пироту пре 60-ак година управо је потврдила универзалност поруке коју носи. Отварајући ово вече управници Библиотеке **Весна Тешовић** подсетила је и на његова два претходна дела: “Негујмо свој језик” (1995) и “Ликови из сенке” (2004), али је и оставила у нади тада присутне “брожне (седе) пироћанске главе” да ће ускоро организовати и вече посвећено стваралаштву Драгослава Манића Форског – сакупљача народних умотворина и аутора 21 књиге, превођеног на неколико светских језика, добитника неколико престижних награда, заступљеног у неколико антологија, међу којима и једној европској.

Љ. Алексић

Импресиван број радова на Другом међународном салону у Бору

Фотографије из 52 земље

Од 900 примљених, изложено 285. – Учествовало 416 аутора. - Златне медаље ФИАП-а и ФСС Холандијани и Израелу

МУЗЕЈ РИМ. – Галерија Музеја рударства и металургије препуна фотографија и оних који желе да их виде, потврдили су 26. марта, приликом отварања Другог међународног салона - међу чијим је покровитељима и Рударско-топионичарски басен Бор - да је фотографија све популарнија. Томе је, свакако, допринела експанзија дигиталне технике и могућност да многи, уз не тако велике издатке, покушају да искажу своје уметничке склоности. Пре- ма ономе што се, у име организатора, чуло од **Зорана Мојсина**, ове године се одавало 416 аутора из 52 земље света, што је много више него лане. Од 900 примљених, изложено је 285 фотографија, док су се остale могле видети на дигиталној пројекцији.

Златна медаља ФИАП-а припада је **Хуибу Лимбергу** из Холандије за црно-белу фотографију „Повратак у тридесете“, а златна медаља ФСС-а **Леониду Голдину** из Израела за „Подземни пољубац“. Сребрне медаље отишли су у Хонг Конг за „Бескућнике“ и Немачку – „Пут навише“, док су добитници бронзаних из Мађарске и Вијетнама. Међу осам похваљених, један рад је из Србије. Осим слободне, ове године тема радова била је и жена и може се рећи да се појавило доста занимљивих.

Према речима **Небојше Јаношевића** из „Фотовидео клуба Бор“, који је организатор салона са познатим зајечарским Фотоклубом „Колор 202“, било је толико добрих радова да су могле да се поставе још две, ништа слабије изложбе. Радови учесника из Бора, по процени седмочланог стручног жирија - у коме су били по један Швеђанин, Немац и Македонац - ушли у избор квалитетнијих фотографија. **Зоран Пургер** из Фотокиноклуба Парадин сматра да ће изложба додатне превазићи неке наше стандарде и да ће Бор и њени учесници од ње имати велику корист.

Љ. Алексић

Обележен дан Удружења новинара Србије

Неорганизована “седма сила”

МЕДИА ЦЕНТАР. – Крајем марта у просторијама тек отвореног “Медија центра” (зграда “Коцке”) обележен је Дан Удружења новинара Србије (УНС) које постоји (додуше под различитим називима) још од 1881. године. Двадесет пети март као Дан УНС-а обележава се од распада СРЈ и он данас у Бору, за разлику од осамдесетих година 20. века, када су скоро сви овдашњи посленици писане речи били његови чланови, нема свој огранак.

Позивајући на обновљање локалног удружења које би штитило интересе новинара, о историјату УНС-а говорио је публициста **Мирослав Радуловић**. Он је укратко подсетио на његово оснивање 21. децембра 1881. године у Београду, главном граду Краљевине Србије, под називом Српско новинарско друштво. Било је то једно од првих професионалних новинарских удружења у свету које до данас, за разлику од сличних удружења многих земаља, непрекидно ради. Крајем те године у Београду су излазила 22 листа и часописа.

Иначе, прве новине на српском језику изашле су у Бечу 27. марта 1791. године, а прве новине у Србији појавиле су се у Крагујевцу 1834. под називом Но-вине серпске. Први закон о штампи донет је 1870. године када је у Србији излазило 37 листова...

Овом приликом чуло се да ће у “Медија центру” (власник **Звонимир Дамјановић**) ускоро почети да ради и новинарска школа. Најављена је као “најбоља ван Београда” - а имаће 20-ак полазника у сарадњи са НСЗ. Намера је да се, осим разних курсева, предавања, разговора о новинарству и актуелним темама, оснује и интернет телевизија, кабловска телевизија...

Љ. А.

ПОСЛОВНО - НАУЧНЕ НОВОСТИ

ПРИПРЕМА: ЉУБИША АЛЕКСИЋ

Бољевчани „прежу“ ветар

Италијански стручњаци за производњу електричне енергије на бази ветра почеле ових дана и званично да мере снагу ветра у атару бољевачке општине, на коридору између Ртња и Кучајских планина. Они процењују – како пише „Политика“ – да би на овом подручју могло да се постави 50 генератора-ветрењача укупне снаге милион киловата.

Уговор о изградњи првог анемометра, справе којом ће се овде мерити интензитет и брзина ветра, недавно су потписали др **Небојша Марјановић**, председник бољевачке општине, и **Марина Павловић**, директор педузе „Грин енерџи“ у Београду, која заступа италијанску компанију „Бонтком енерџи“ из Модене.

Стручне процене су да би наплаћена такса од производње ове врсте енергије буџету бољевачке општине могла годишње да донесе и до милион евра.

Из старог албума

Спор развој рудника

Прави разлог за спор развој рудника на почетку експлоатације, сматрају **Божин Јовановић** и **Миодраг Ђурђевић** у књизи „Сто година борског рударства 1903 – 2003“, треба тражити, пре свега, у менталитету ондашњих акционара. Они су на властиту штету хтели што пре и што више да поделе дивиденде, па су због те похлепе, за првих десет година рада, са изванредно повољног рудишта успели да произведу само 41.045 тона бакра. А, то је количина коју је Борски рудник дао у једној години уочи Првог светског рата. Акционари су нерадо улагали новац у предузеће, иако је оно две-три године после оснивања почело да остварује знатну добит. Омамљени пространством рудишта и богатством руде, занемарили су истражне радове, чак и у најнепосреднијој близини рудника. Највеће борско рудиште Тилва мика откривено је читаву деценију после оног под Дулкановом чуком, премда су само 400 метара јаловине раздвајала два циновска рудна тела. Тек након тридесет година, акционари Борског рудника успели су да са тако богатог налазишта произведу 30.000 тона бакра годишње, што им се не може приписати као пословна далековидност.

На снимку из старог албума – извозво окно „Шистек“ на Дулкановој чуки 1907. године.

J. C.

Шести Сајам лековитог биља и пчелињих производа

Благотворни дарови природе

П. Балашевић: Надам се да ће фитотерапија и апитерапија ускоро и у Србији, као широм света, заузети важно место у лечењу разних болести. – Петнаестак излагача из Бора и околних села, али и гостију са стране

БОР. – Драго ми је што Бор има традицију да шести пут организује сајам лековитог биља и пчелињих производа. Наш град је познат по рударењу и преради руде бакра и других метала, а у околини је прелепа природа која пружа могућности и за мед и лековито биље, па су људи решили да искористе то богатство природе. Имајући у виду да сам по струци лекар, надам се да ће фитотерапија и апитерапија, које већ заузимају важно место у лечењу разних болести широм Европе и света, и у Србији у скорој будућности имати такав значај. Такође се надам да ћете и ви који то радите, имати још више успеха у свом послу – рекао је др **Предраг Балашевић**, председник Скупштине општине Бор, 10. априла, отварајући дводневни Сајам лековитог биља и пчелињих производа у ЈУ Спортски центар „Бор“.

На Сајму је своје производе представило петнаестак излагача из града домаћина и околних села – Друштво за лековито биље „Нана“, Актив лековитог биља „Мента“, **Сања Живковић** и **Иван Бридушић** из Бора, **Мира Грујић** из Горњана, Пољопривредно газдинство породице Ганић из Сумраковца, Подграђе породице Јанкучић из Кривеља, али и гости са стране – **Драгица Милошевић**, Пчелињак породице Васиљевић и Удружење љубитеља природе, лековитог биља и фитотерапије „Мелиса“ из Зајечара, Друштво за лековито биље „Др Јован Туцаков“ из Соко Бање, Удружење за лековито биље „Сарлах“ и „Дионис“ из Пирота.

Организатори Сајма су Туристичка организација, Друштво за лековито биље „Нана“ и Спортски центар из Бора.

J. C.

Околи камере

Фото: Љ. Алексић